

REDACȚIA

și

ADMINISTRAȚIA
Strada Zrinyi N-rul 1/a
INSERTIUNILE

se primesc la admini-
strație.

Mulțumite publice și Los
deschis costă șirul 20 fil.
Manuscrite nu se in-
napolază.

ABONAMENTUL

Pe un an . . . 28.— Cor.

Pe jumătate an 14.— "

Pe 3 luni . . . 7.— "

Pe o lună . . . 2.40 "

Pentru România și

străinătate:

Pe un an . . . 40.— franci

Telefon

pentru oraș și interurban

Nr. 780.

ROMÂNUL

Convocare.

Poporul român din comitatul Albei inferioare prin aceasta este invitat la

adunarea poporală

a partidului național român, din comitatul Albei inferioare, care se va ține în Alba-Iulia la 31 Mai n. 1914 la 3 ore d. a. în sala hotelului Europa, cu următoarea

ORDINE DE ZI:

1. Constituirea adunării.
2. Situația politică.
3. Legea electorală și poporul românesc.
4. Dreptul limbii românești.
5. Situația economică a poporului românesc.
6. Organizarea partidului național român, din comitatul Albei inferioare.
7. Eventuale propuneri.

Dat în Alba-Iulia, Abrud, Aiud, Blaj, Ighiu, Teiuș, Uioara, Vințul-de-Jos, Zlagna, luna Mai 1914.

Dion. Adamoviciu, Iuliu Albin, Al. Anca, Nic. Anca, Al. Andrea, Bazil Andrea, Vas. Andronic, Val. Baclu, Nic. Balos, Dr. Ioan Băltariu, George Bărbat, Eman. Beșu, T. L. Bitea, Art. Blăjan, Ion Bogaiescu, Gavr. Bogdan, J. Cacoveanu, G. Călugăru, Ion Cârnațiu, Petru Circa, Dr. V. Ciura, Dom. Costea, Nic. Costea, Proc. Costea, Virgil S. Crișan, Ion Cristea, Al. Danciu, Al. Dancu, Ion Dancu, Jac. Dancu, Dr. Adr. Dărămuș, Tit Dănilă, I. Dănciță, Dion. Deoanca, Ion Deoanca, Tr. Deoanca, Dr. Cand. David, Dr. G. David, Ion David, Nic. David, Sam. David, A. Domșa, Teofil Fauru, G. Felea, Nic. Florescu, Nic. Fodorean, Dr. Fodor, Amos Frâncu, I. Frâncu, G. Frățilă, I. Ganea, I. German, A. Giurca, Dem. Goia, J. Gomboș, T. Gomboș, I. Goia, N. Goia, Vas. Henția, Dr. R. Irimie, T. Jurchescu, Nic. Lascu I. Nic., I. Limbean, Nic. Lobonțiu, Rom. Limboiu, E. Lupea, Al. Macaveiu, P. Macaveiu, I. Maior, Dr. I. Maior, Aur. Maniu, Dr. Iuliu Maniu, Nic. Maniu, I. Manovicu, Dr. I. Marciac, Aug. Marcu, Dr. Izidor Marcu, Nic. Marcu, E. Magda, I. Marian, Dr. P. Meș, Sim. Micu, Dr. At. Mirza, Baz. Moldovan, Dr. Aur. Moldovan, G. Moldovan, Iuliu M. Montani, Dr. Enea Muntean, Dr. Cornel Muntean, Jacob Muntean, Jer. Man, Dr. Z. Muntean, J. Muțiu, E. F. Negruțiu, I. F. Negruțiu, St. Nicolae, Dr. Al. Niculescu, Nic. Olariu, S. Onițiu, Nic. Onițiu, Vict. Onițiu, Dr. Cornel Ordace, J. Paul, St. Pascuțiu, Andr. Pataki, R. Patîția, Dr. R. Patîția, A. R. Peculea, G. C. Pipos, Alexa Pop, Ant. Pop, Aur. Pop, Dr. E. Pop, E. Pop, G. Pop, Dr. I. Pop, Dr. L. Pop, St. Pop, Virgil Pop, Bas. Popescu, Fl. Cav. Rusan, N. Radu, G. Rațiu, P. Roșca, St. Roșian, Dr. Al. Rusu, Dr. D. Sabo, Dr. I. Sâmpălean, I. C. Sara, Dr. A. Serban, T. Sirbu, I. Simulescu, J. Suciu, P. Suciu, N. Sturza, I. Teculescu, Dr. Camil Velican, S. Vințan, V. Voda, I. M. Vulcu, J. I. Vulcu.

Agentul provocator al lui Tisza.

Arad, 16 Mai.

Eri mărturisiam bănuiala că Mangra a fost anume trimis să facă scandal la București. Astăzi, din rapoartele detaliate ale gazetelor, din atitudinea cu caracter demonstrativ a întregii oficialități ungurești, bănuiala noastră ni se transformă în desăvârșită convingere. Da, Mangra a fost anume trimis să provoace opinia publică românească, să-i sfideze cel mai elementar simț național, pentruca din această manifestare a legitimelor ei sentimente să se făurească un nou capital de însinuare ungurească la Viena. Dela Tisza, care s'a servit dupăcum se știe de Duliskovics, ne putem aștepta la un astfel de procedeu. Iar cât îl privește pe Mangra, el nu este mai presus de halul moral al faimosului detectiv. Da, Mangra la București n'a fost nici mai mult nici mai puțin decât un mizerabil agent provocator. Altfel cum ar fi avut nemaipomenita obrăznicie ca dupăce a fost scărmanat de studenți să plece la prim-ministrul Țării Românești să-i ceară satisfacție pentru insulta ce l-a ajuns? Evident că voia să producă un conflict diplomatic. Și ce interes avea să stăruie în incinta Academiei dupăce d. A. Saligny îi dăduse de veste că toți academicienii nu-l doresc în mijlocul lor? Evident că voia să provoace o demonstrație. Dar însăși plecarea lui la ședințele Academiei, fără a fi invitat, încă dovedește cât de premeditată a fost această murdară călătorie.

În vremea din urmă prea s'au auzit glasuri multe în internul monarhiei despre necesitatea unei apropieri față de România prin mulțumirea noastră a Românilor din Transilvania, prea se ridica la suprafață importanța gravă a chestiunii românești din Ungaria. Viena și toate cercurile austriace începea să impună oarecum politicești ungurești rezolvirea problemei de o covârșitoare influință asupra rosturilor viitoare ale existenței Austro-Ungariei. Tocmai acum sunt câteva zile, la delegațiuni, se discuta cu ardoare de către delegații austriaci posibilitatea unei noi împrietiniri cu gloriosul regat al regelui Carol. Singurul mijloc se găsea în eliberarea noastră de sub jugul unguresc. Tisza s'a pătruns de primejdia acestei desvoltări a lucrurilor, rezolvirea lor îl înspăimânta. L-a trimis, deci, pe Mangra să dovedească el ce fel de prietenie poate să fie între România și Austro-Ungaria, l-a trimis ca să poată pe urmă interveni în favoarea lui, înăsprind relațiile româno-austriace și mai mult. Este atât de clar acest plan rușinos al prim-ministrului ungar încât nu-ți trebuie o prea mare cunoaștere a mentalității de polițist pe care o are contele Tisza ca să-l vezi în toată goliciunea lui.

Va să zică de agenți provocatori are lipsă guvernul maghiar ca să deslege problema mare și de interes capital pentru monarhie a unei noi apropieri de România? Se vede că contele Tisza nu cunoaște istoria acestor fel de proceduri. Îi recomandăm să cetească pe

Burzew, descoperitorul atâtor canale puse în serviciul guvernelor și poliției rusești, pentru a se putea opri la vreme în calea pe care a apucat-o. Agenții provocatori își sparg bombe tocmai în capul acelora cari îi angajează în slujba lor. Cât ne privește pe noi: rămânem absolut calmi. Debandada lui Mangra nu ne emoționează. Cu atât mai puțin frații noștri din Regat vor fi impresionați. Grozava intervenție diplomatică ce va urma suntem siguri că nu-și va avea nici un efect — dorit. Se vor schimba câteva vorbe de politeță și atât. În colo își vor face bărbații politici români fiecare părerea lui, iar Tisza va putea să-și continue micile șiretlicuri pe pielea Austro-Ungariei și a Habsburgilor, firește. Să și-le facă sănătos. Noi nu-l împiedecăm. Și nu-l împiedecăm fiindcă orice înscenare de acest soi ne convinge încă odată cât de strâns legați suntem noi Români, cât de strâns ne legăm din ce în ce mai mult. Iată, cazul lui Mangra. Să-l recapitulăm. Să-i facem puțin istoria.

Mangra a fost ales membru al Academiei, drept spunând, nu atât în temeiul meritelor lui științifice, pe cari nu le are, ci în temeiul ascendentului moral și a situației ce avea odinioară în sânul nostru. Dar după această alegere Mangra a făcut ce-a făcut: cea mai scârboasă tradare națională din câte se pot înesc în anele noastre politice, tradare care, chiar și dacă el ar fi avut o importanță științifică oarecare, îl descalifica pe veci în calitatea de academician, fiindcă o Academie nu poate tolera în sânul ei reprezentanții depravării, nu poate tolera lichelele; ea, expresia cea mai înaltă a nobleței sufletești, chintesența curățeniei morale a unui popor. Prin urmare eschiderea lui Mangra, așa după cum s'a făcut, era o datorie elementară a Academiei Române. Dacă nu ar fi făcut-o nu ar fi fost vrednică de numele pe care-l poartă. Mangra și-a pierdut titlul de drept moral de a mai fi academician, deci: — Afară cu el!... O logică inexorabilă pe care nu o poate răstălmăci nici cel mai iscusit cap de sofist. Ei, dar Academia nu face politică, zic gazetele ungurești, Academia este locul senin al contemplării unde nu pătrund patimile zilei. O, strașnicii apărători ai seninătății științifice, cât sunteți de înțelepți! Academia Românilor, care numără printre membrii ei o seamă de celebrități mondiale, este o Academie națională și pentru ea nu era, nu putea fi o chestiune de zi îndrăzneala trădătorului de a se vâri nechemat în sânul ei. Dacă l-ar fi primit ar fi consfințit renunțarea la cultura românească pe care o reprezintă, la care mizerabilul agent provocator a renunțat, cultură românească cuprinsă nu în oarecari hârtii vechi pe cari se zice că le-ar fi adunat el, ci într'un spirit oarecare, într'un sistem de gândire românesc. Ilustrul președinte al Academiei, d. Dr. C. Istrati, purtându-se în felul cum s'a purtat cu Mangra, de asemenea și academi-

Patile și apele minerale sunt luate în întreprindere de soc. pe acți curat românească „HEBE”
Președintele direcției: Dr. TEODOR MIHALI.
KOVALD COLOREAZĂ ȘI CURĂȚĂ
37.
cie.
lel.
cle.
mobile

cianii cari s'au ferit de trădător ca de un ciu-mat, au dat dovada celui mai înalt sentiment al datoriei lor de oameni ai frumosului, ai cinstei și gândirei, de cari s'a lăpădat, într'un mod atât de păcatos trimisul lui Tisza la București.

Dar Academia s'a unit și cu strada, strigă indignata presă ungurească. Mă rog, să stăm puțin de vorbă și asupra acestei recriminări. Mai întâi pentru ce dispreț pentru strada? Noi avem impresia că nici odată așa numita stradă bucureșteană nu s'a ridicat în regiuni mai înalte ca acum. În ziua de Miercuri a acestei săptămâni strada Bucureștilor s'a prefăcut într'o vastă Academie morală a românismului. Dacă aeropagul gândirii românești a scos afară din cadrele lui pe trădător, atunci cum să-l primească strada capitalei Țării Românești, strada capitalei sufletului românesc de pretutindeni? Se vorbește de dreptul oaspeților. Dar acest drept își are și el o limită, acest drept nu-l au acei cari vin cu intenția de a-ți murdări casa. Că a fost și o mică păruială la mijloc? Nu ne vine să credem. Mangra tăgăduiește. Chiar și dacă ar fi fost, ea e justificată prin obrăznicia fără de margini a tristului individ. Și, în definitiv, pentru ce am mai lungi polemica. In-suși prim-ministrul României, d. I. I. C. Brătianu, vrednicul urmaș al marelui Brătianu, cu toată autoritatea lui personală și oficială a mers alături de strada Bucureștilor, de Academie și putem să spunem alături de întreg neamul românesc...

Trădătorul și-a primit pedeapsa și la București. Cu acest prilej s'a manifestat poate ca nici odată admirabila solidaritate a tuturor Românilor. Faptul acesta ne străbate inimile de fiorul celei mai adânci încredere în viitorul neamului nostru. Tocmai ieri constatăm în articolul comemorativ despre 3/15 Mai cât de mult ne-am apropiat, Transilvănenii și Români din Regat, de șesezeci și șase de ani încoace. Iată, că constatarea noastră de ieri se întărește cu o nouă și strălucită probă. Astăzi putem spune cu certitudine că nu mai există forță în lume care să ne despartă. Fericirea noastră este fericirea fraților noștri de peste munți, durerea noastră este și

a lor, întocmai pe cum trădătorii noștri sunt și ai lor. Neamul românesc este unul și nedespărțit, nu pentru că vorbește dela Tisa și până la Marea Neagră aceeași limbă și se supune aceluiași obiceiuri, închinându-se aceluiași Dumnezeu, ci fiindcă *voiește* să fie unul și nedespărțit...

Aceasta a voit s'o știe contele Tisza trimițându-și sluga la București? Nu credem, fiindcă trebuia să fie convins până acum de adevăr. Contele Tisza a voit să provoace un conflict diplomatic pentru a exercita unele presiuni și pentru a arunca unele insinuări. Răspunsul României intelectuale, oficiale și neoficiale este însă atât de demn și atât de clar, iar solidaritatea românească este atât de desăvârșită, încât șeful agenților provocatori din Ungaria poate să-și tragă consecințele, dacă i-a mai rămas un strop de limpezime. Dacă nu va face-o, nu noi vom fi cari să suferim urmările. Despre aceasta suntem convinși.

In fața alegerilor pentru Constituantă.

Arad, 16 Mai.

Propunerea de revizuire a constituției române a fost primită și la a treia citire în camera deputaților cu 124 voturi, contra unul, în senat cu unanimitate. Conservatorii n'au luat parte la votare, conservatorii-democrați au votat alături cu liberalii. Pentru însemnătatea marelui moment credem că era bine să nu se obțină nici acel singur vot contra, cu atât mai vărtos că s'a dat numai din motive de ordin personal.

Mandatul deputaților din cele două corpuri legitime române expiră deci, și regatul vecin se află în fața noilor alegeri pentru Constituantă. Propunerea primită de corpurile legislative disolvate acum, va avea să se cristalizeze în legi prin conlucrarea deputaților din camera și senatul viitor, iar executarea noilor legi se va pune în praxă mai întâi de o a treia cameră și un al treilea senat, ai

căror membri vor fi aleși pe baza noiei constituțiuni.

Vremuri mari sunt acele prin care trece România de azi, și nu e mirare dacă peste munți toată lumea manifestează un interes extraordinar față de reformele ce sunt menite să saneze și să consolideze situația internă a regatului. Dela războiul balcanic încoace avântul regenerator, înaltul patriotism, n'a părăsit pe-o clipă inimele tuturor oamenilor de bine de peste munți, și sunt într'adevăr uimitoare isvoarele energiei nesecate ce împintenează la muncă febrilă pe cei ce conduc destinele României.

Fără să-și piardă vremea în tânguiri zadarnice c'a fost slab ajutat țara lor de aliata Austro-Ungaria, în cursul războiului balcanic, fără chiar să-și iee răgaz pentru a lega din nou alianțe cari lasă uneori aparența de-a fi fost rupte, fără să iee în socotință dușmăniile fățișe ori ascunse din Ungaria sau Bulgaria, bărbații de stat ai României pricep că au o singură misiune în ziua de azi: să mucească din răspuțeri, să miște toate pietrele ca regatul să devină o cetățue nebiruită.

Ei n'au vreme să răspundă nici la combinațiile pe cari presa și diplomația streină le fac cu privire la noua orientare a politicii externe a României. Ei știu bine că cea mai bună pregătire pentru o favorabilă politică externă o vor câștiga chiar prin regenerarea și consolidarea internă a țării. Până când alt popor s'ar fi mărginit de-oacmădată la organizarea terenului anexat, ori s'ar fi cheltuit energia lăudându-se de succesele obținute prin curmarea războiului al doilea balcanic și prin pacea dela București, poporul român a mers cu mult mai departe, și, întărindu-și în continuu forța armată, pregătește în aceeași vreme consolidarea internă a țării.

Astfel se dă încă odată pildă lumii de puterea de viață, de spiritul practic, de simțul politicii adevărate, pe care poporul nostru i-a moștenit dela mării săi strămoși.

Pentru esențiala deosebire dintre sufletul românesc și cel unguresc, de pildă, e într'adevăr vrednic de însemnat faptul că, bunăoară, în presa ungurească se scrie și se comentează mai mult logodna prințesei și prințului român,

Folleton științific.

Pentru ce curg lacrimile? — Cel mai mare tun din lume. — Iluzia greutății.

Pentru ce, când simțim o mare durere sufletească sau când suntem chinuți de o durere corporală, ochii noștri varsă lacrimi? În amândouă cazurile aceste, noi nu am voit să varsăm lacrimi, iar lacrimile nu micșorează durerea; atunci, cum și pentru ce curg?

Plânsul, după cum se zice științificește, este o acțiune reflexă, adică este o acțiune care se manifestează și se îndeplinește independent de voința noastră. Nu putem, cu voință, nici să facem să curgă lacrimi, nici să le oprim. Nu putem zice: vreau să plâng și să și te pornească lacrimile. Nu putem — când de exemplu ochii sunt iritați de praf și lacrămează — să oprim lacrimile. Cu alte cuvinte, curgerea lacrimilor este o acțiune automată.

Lacrimile nu sunt alt decât un fluid salin, sau mai bine zis o compoziție salină, pe care o extrag din sânge niște glande numite *glandele lacrimale*. Aceste glande se găsesc sub piele, spre partea din afară a ochiului, iar lichidul secretat de ele se răspândește peste toată suprafața ochiului, conservând-o umedă în permanentă astfel că ploapele să poată să se închidă peste suprafața delicată a ochiului, fără să o irite.

Din ochi, lacrimile trec, printr'un canal, în nas. Pentru acest motiv, când ochii au varsat lacrimi, avem nevoie să ne suflăm nasul.

Fiecare parte a ochiului este în comunicație cu creierul, prin ajutorul nervilor. În creier sunt o mulțime de centrii nervoși, cari corespund la fiecare organ; se înțelege deci, că în creier este și un centru nervos care are însărcinarea să supravegheze (ca să zic așa) glandele lacrimale, și prin urmare, să reguleze secrețiunea lacrimilor.

Ca să dăm un exemplu, să admitem că ne-a dat într'un ochi puțin praf, și să vedem ce se petrece. Praful irită cornea, sau suprafața ochiului; imediat atunci, un fel de știre pornește pe nerv, la creier, care primește știrea cu destulă indignare și o transmite centrului lacrimal, care se ocupă cu plânsul. Atunci, nervii cari se duc la glande lacrimale sunt excitați și repede conduc la rândul lor o știre glandelor. Acestea în urma poruncii primite, încep să secreteze multe lacrimi cari trec peste ochi și se varsă în afară, luând cu ele praful, curățind ochiul, făcând astfel cel mai minunat serviciu pe care natura l'a orânduit spre binele nostru.

Trecând acum la lacrimile varsate în timpul unei dureri sufletești, și la lacrimile varsate din cauza unei suferințe corporale, atât unele, cât și altele, se produc tot cam în chipul cum spusei mai sus. Acțiunea este tot reflexă sau automată.

Durerea este o emoție sau un sentiment în creier. Se știe că unele emoții, când sunt puternice, excită creierul și aduce roșata în obraz, ceea ce este iarăși o acțiune reflexă. Cu durerea este același lucru: când emoția produsă de

durere, este puternică; dânsa excită creierul, sau mai mai bine zis, excită unii centrul nervos din creier. Creierul, sgduit de această emoție venită pe neașteptate, dă poruncă, în mod automat, centrului lacrimal, prin ajutorul nervilor, și atunci, glandele lacrimale încep să secreteze lichid. Acest lichid, lacrimile, sunt mai abondente decât în timpuri normale, nu mai încap toate pe canalul care se duce în nas, și atunci dau pe dinafară, și o parte din ele curg pe obraji.

Iată pentru ce curg lacrimile.

Se apropie ziua inaugurării oficiale a acelei opere gigantice care este Canalul Panama și în același timp americanii se pregătesc să isprăvească și mijloacele cari vor apăra canalul. Canalul Panama este cel mai mare canal din lume, deci și tunurile cari îl vor apăra, vor fi cum nu s'au mai văzut. Șase din aceste gigantice obiecte de distrugere vor fi instalate pe o mică insulă, care este chiar la intrarea canalului, în Oceanul Pacific. Fiecare tun, va fi așezat pe un car, care, după ultimele invenții ale artileriei moderne, va face ca tunul să se ascundă după ce a tras ca și cum l'ar fi înghițit pământul, astfel ca să-l puie la adăpost de loviturile inamicului.

Tunul este așa de lung, încât pe țeava lui stau 16 oameni având fiecare mâinile pe umărul celuilalt.

Tunul poate să arunce la o distanță de 23

decât în pu-
de senzații
ceace nu-
agită bucu-
uitându-și
de-a se fo-
aceea real

Dacă c
nli, s'au în-
tre cele m
anii din un
urma mult
mânia de
generării
tre noi er
scepticism
pe cari le-
munți. Da
fletească,
vins că
nea ca să

Astfel
vanșe, Ur
mânia, în
combinat
ei, ori se
chipuri în
gatul ve
tate. „St
pul cel m
stru „oc
Și e inter
canice” a
stituția!
până ce
reformel
țării. Se
cea occi
nivoul
mânia
canice?”

Ce-a
legeri
scurte?

Nu,
occiden

de mile
tate de

Nici
lor aces
pătrund
și pe un
vaporul
Inăltime
tor nu a
ceastă i
nevoie
fără fun

Aces
le-au fa
grea, a
acuma
vor rid
tr'un tr
tivă pu
lul can
tunul ș
a călăt
fi fixat
otel, d
puțin r
rupe, t
trofă a
junge
un alt
va așe
suport
care, v

Ce
lor o
bruri.
Întreg
ribil c
Da

decât în presa din regat. Ungurii sunt iubitori de senzații, văd fapte de mare importanță în ceea ce nu-i, poate, decât o glorie ieftină, și se agită bucuros pentru lucruri mari închipuite, uitându-și realitatea și scăpând ocaziunea de-a se folosi de ceea ce le-ar putea îmbia aceea realitate.

Dacă ei s'au închipuit astfel și pe Români, s'au înșelat amar. E într'adevăr una dintre cele mai frumoase revelații atitudinea din anii din urmă a bărbaților de stat români. În urma multelor zile mici prin cari a trecut România de treizeci de ani încoace, în urma degenerării luptelor politice de partid, chiar între noi erau mulți cari priveau c'un fel de scepticism la calitățile de mari bărbați de stat, pe cari le-ar putea avea conducătorii de peste munți. Dar, spre înalta noastră elevare sufletească, de aproape doi ani ne-am convins că nu calitățile lipseau, ci ocaziunea ca să se vădească aceste calități.

Astfel în vreme ce Bulgaria visează la revanșe, Ungurii la fortificarea graniței spre România, în vreme ce în presa streină se fac combinații pentru politica viitoare a României, ori se comentează în cele mai deosebite chipuri încuscrirea familiei regale, — în regatul vecin se muncește în tăcere, cu febrilitate. „Statul balcanic” are să ajungă în timpul cel mai scurt la reforme pe cari statul nostru „occidental”, Ungaria, nu i le-ar dori. Și e interesant să se știe cu ce mijloace „balcanice” cercă acest stat să-și reformeze constituția! De trei ori se vor face alegeri noi până ce din stadiul actual se va intra în era reformelor. De trei ori se va întreba voința țării. Se poate închipui așa ceva în Ungaria cea occidentală, în care locuitorii toți sunt la nivelul culturii apusene, nu ca în România „cea din urmă între statele balcanice?”

Ce-ar însemna pentru Ungaria trei alegeri consecutive, în intervale așa de scurte?

Nu, la noi nu e nevoie de așa ceva. La noi, occidentali, legile se făuresc cu duimul, —

cum stă bine ori cărei țări civilizate, se făuresc la repezeală, adică în bună armonie, cum stă bine oamenilor culți, se făuresc legi de cea mai adâncă importanță fără să se întrebe mai întâi voința țării, rânduindu-se noi alegeri anume pentru compunerea și votarea unei noi reforme.

Așa s'au adus legile despre căsătoria civilă, legile școlare, așa s'a votat legea reformei electorale și se va vota în curând centralizarea administrației.

Aveam și noi, pe vremuri, un guvern „al votului universal”, adică un guvern care fusese trimis în alegeri cu misiunea ca noul parlament să introducă marea reformă. Dar acel guvern s'a câștigat majoritate luptând cu un vizir puțin deschis, și a căzut fără să-și împlinească misiunea. S'a văzut că în Ungaria se dau zadarnic astfel de misiuni unui nou guvern și nou parlament, și de-atunci nu s'a mai insistat de sus pentru introducerea votului universal. Nici nu-l avem și nici copiii noștri nu-l vor avea, deși țara întregă strigă după el. În schimb avem noua lege electorală, a lui Tisza, cea mai retrogradă dintre câte există în Europa.

Și totuși, noi suntem țară la nivelul apusului, iar România e „stat balcanic”! D. Tisza care a redus circumscripțiile noastre electorale dela 47 la 26, care, deci nu ne-a lăsat nici locul care l-am avut în constituția țării înainte cu 40 de ani, e bărbat de stat modern, iar d. I. Brătianu, de pildă, care a spus în camera adâncile cuvinte: „opera noastră are un astfel de caracter, încât dacă nici unul din cei cari sunt azi în aceasta incintă n'ar mai fi mâine, ea s'ar rezolva cu alții”, — ei bine d. Brătianu e un... balcanic.

Viitorul apropiat va arăta că cine pricepe spiritul vremii: poporul român sau cel maghiar; că, între statele din răsăritul Europei unde este a se căuta constituționalismul, vedem chiar astăzi, și vede toată lumea.

Noi privim cu cea mai mare încredere la marile agitațiuni cari cutremură azi România; ne bucurăm de ele și suntem încredințați că

alegerile pentru constituantă vor da cel mai strălucit rezultat, că reformele se vor vota, și România, nouă, tină, va începe să strălucească de viață și putere.

Criza din Austria. Incontestabil stările politice din Austria arată tot mai mult semnele unei crize serioase. Eschiderea parlamentului dela afacerile statului, rezolvirea necesităților de stat prin patente imperiale, suspendarea autonomiei Boemiei de aproape un an de zile, sunt cele mai evidente dovezi ale stărilor anormale din Austria și pentru a căror remediare până acum nu s'a putut afla nici un mijloc. O reprezentanță a populației mai există numai formal în Austria, căci de fapt toate funcțiunile unui parlament le exercită guvernul, care, sistându-se activitatea parlamentului pe timp nedeterminat, rezolvă afacerile complicate de stat fără nici o controlă și într'un anumit sens fără nici o responsabilitate, ceea ce comportă deja în sine un mare pericol.

Durere însă, stările parlamentare sunt de așa încât nu există nici cea mai mică perspectivă, ca parlamentul să-și reia activitatea normală, iar cabinetul Stürggh, care se menține cu ajutorul paragrafului 14 să fie înlocuit cu un minister parlamentar, căci în urma desechilibrului în proporția dintre partide lipsesc premiile pentru aceasta. Cu cea mai mare atențiune sunt urmărite acum evenimentele din tabăra Cehilor. De sine înțeles, că dela atitudinea politică viitoare a Cehilor atârână în primul rând, că parlamentul își va mai recâștiga capacitatea de activitate sau nu. O foarte mare senzație au provocat memoarele fostului ministru de finanțe austriac, de naționalitate ceh Dr. Kaizl, publicate în zilele trecute. Partidele germane conclud din publicarea acestor memoare, că posibilitatea unui minister parlamentar coaliționist a fost dusă la absurditate.

Cu un mare interes a fost urmărit procesul de calomnie intentat de fostul deputat ceh-radical Dr. Swiha, împotriva redactorului dela „Narodni Listy” organul Cehilor tineri în care a fost acuzat, că a spionat secretele partidelor cehe pe seama poliției din Praga. Procesul, care s'a terminat ieri, găsind curtea cu jurați din Praga de dovedite afirmațiunile lui „Narodni Listy”, cu achitarea acuzatului redactor. Procesul acesta a făcut dealtceum impresia că a fost intentat cu scopul ca să prezinte fracțiunea tinerilor cehi că ei sparg solidaritatea Cehilor, ceea ce ar fi adus cu sine, de sine înțeles pierderea popularității a acestei fracțiuni chiar în fața noilor alegeri cari în tot cazul nu peste mult se vor ordona. Procesul prezintă însă un tablou greșos al corupției, pentru a cărei pomovare, durere, a contribuit și guvernul austriac. Trădarea și întrebunțarea de agenți provocatori sunt însă azi principile, după cari se guvernează în Austria și Ungaria — **Austriacul.**

Mandatul Bistriței. În cercul electoral al Bistriței, al cărei mandat a devenit vacant prin moartea deputatului sas **Cuales Godofried**, va avea loc — după cum se anunță — în 22 Mai, cu care prilej va fi ales unanim unicul candidat **Dr. Rudolf Schaller**, actualul deputat al Agniței. La Agnița vor candida **Dr. Francisc Liess**, avocat în Sighișoara și **Dr. Ioan Roth** avocat în Budapesta.

Un comitat șovin. Adunarea congregațională a comitatului Hajdu, discutând ieri adresele privitoare la tratativele primului ministru cu Români a primit rezoluția dela vale tipică prin tonul ei șovin:

„Luând în considerare că tratativele contelui Tisza cu Români, cari tratative au avut de scop, ca cetățenii cu buze românești, să încapă odată în pace lângă maghiarimea constituitoare de stat, s'au terminat fără rezultat și pot fi privite de esuate, adunarea congregațională trece la ordinea zilei peste adresele comitatelor Pesta și Cluj.

Deoarece însă, ceea ce e notoric, obvin tot mai multe cazuri, că ultraștii români, poate la îndemn din afară, insultă maghiarimea, și agită în chip provocător împotriva unității națiunii maghiare, împotriva caracterului național al statului atât prin presă, cât și cu prilejul in-

de mile (cam 28 kilometri) o ghiulea în greutate de 8000 de kilograme.

Nici o chiurasată nu poate rezista ghiulelelor acestor tunuri uriașe, căci are putere să pătrundă de 7 centimetri în ori și ce chilurasă și pe urmă să facă explozie distrugând astfel vaporul. Traectoria ghiulelei, va ajunge în înălțime aproape 10 mii de metri. Nici un aviator nu ar putea să se ridice și să trăiască la această înălțime. Pentru fiecare încărcătură va fi nevoie de aproape 200 kilograme de pulbere fără fum.

Aceste șase tunuri sunt gata în uzinele cari le-au fabricat, dar acum începe partea cea grea, adică transportul lor. S'a început de pe acum construirea unor scripete enorme, cari vor ridica fiecare tun și binisor îl vor lăsa într'un tren făcut intradins și tras de o locomotivă puternică. Când trenul va ajunge pe malul canalului, un alt scripete colosal va ridica tunul și-l va pune pe un vapor. Partea aceasta a călătoriei va fi cea mai periculoasă. Tunul va fi fixat de puntea vaporului cu niște brățare de oțel, dar va fi de ajuns o ușoară furtună, cu puțin rullu al vasului și brățările de oțel se vor rupe, tunul se va rostogoli producând o catastrofă a vaporului. În fine, când tunurile vor ajunge la insula pe care vor fi definitiv fixate, un alt scripete le va ridica de pe vapor și le va așeza pe suporturile lor. Fiecare din aceste suporturi, carl cum spusei mai sus, sunt ca niște care, va costa peste un milion de franci.

Cele șase tunuri mari, vor avea împrejurul lor o mulțime de alte tunuri de diferite calibruri. Dacă vre-odată se va auzi glasul acestui întreg norod de tunuri, atunci va fi cel mai teribil concert ce-și poate cineva închipui.

Dar să nădăjduim că această simfonie de

distrucție nu se va auzi niciodată, iar tunurile mari și mici să nu fie alta decât pașnice ornamente ale Canalului Panama.

Luată într'o mână o pernă și căutați să vă dați seama de greutatea ei. Luați cu cealaltă mână o cană și puneți pe cineva să toarne în ea, apă, până când veți crede că greutatea ei este la fel cu greutatea pernei. În urmă, cântăriți amândouă aceste obiecte și veți vedea că sunteți foarte departe de adevăr.

Luați într'o mână o pălărie și în cealaltă luați atâtea monede până vi se va părea aceeaș greutate cu pălăria. În urmă veți vedea că ați greșit.

Luați două oale la fel de pământ; umpleți una cu apă rece, alta cu apă caldă, și întrebați pe un prieten care este mai grea vi se va răspunde că cea cu apă caldă este mult mai grea.

Luați trei lucruri oare cari de aceeaș greutate. Puneți unul jos pe scânduri, altul pe masă și al treilea sus pe dulap. Spuneți unui prieten să ridice pe fiecare și să vă spuie care este cel mai greu. Vi se va răspunde că cel de pe dulap.

Legea iluziunii, în ceea ce privește greutatea este foarte exactă și este curios să experimentezi și să vezi câtă lume face exact aceleași greșeli.

Perna pare mai ușoară pentru că compoziția ei te face să te gândești la ceva ușor. Dintre două obiecte la fel de grele, cel mai mare și se va părea întotdeauna mai ușor. Orice schimbare de temperatură normală îți va da impresia unei greutăți mai mari. O bucată de gheață de aceeaș greutate ca un pahar cu apă, vi se va părea de două ori mai grea.

Dr. P. Robescu.

trunirilor lor particulare și în adunările lor. Adunarea congregațională a comitatului Hajdu protestează cu acest prilej împotriva ori cărei tendințe sau mișcări îndreptate împotriva unității statului maghiar unitar, ori din care parte și în ori ce timp ar veni aceste”.

Articolul d-lui Chlumecky.

Arad, 16 Mai.

În numărul din urmă al revistei „Österreichische Rundschau” din Viena, directorul politic al acestei reviste, d. baron Leopold de Chlumetzky, unul dintre cei mai distinși bărbați de stat și publiciști austriaci, scrie un remarcabil articol sub titlul „Austro-Ungaria și România”.

D. baron simte necesitatea a lămuri raporturile politice dintre Austro-Ungaria și România, vădit cu intențiunea să dovedească bunele intenții ale celei dintâi față de cea din urmă și deosebi să împrăștie turbureala rumorilor surde, ce s'au răspândit în publicistica și în opinia publică europeană în jurul atitudinii monarhiei față de România în tot timpul recente crize balcanice.

Distinsul publicist austriac înainte de toate constată faptul, cum „de multe luni de zile poporul românesc a fost cuprins de antipatie crescândă față de Austro-Ungaria, lună de lună dispoziția față de noi s'a înrăutățit, deoarece convingerea de a fi fost părăsiți din partea monarhiei în timpul conflictului balcanic a devenit aproape un bun comun al publicității românești”.

Nu mai decât însă d. Chlumetzky află, că această opinie publică a Românilor este neintemeiată și ea se explică simplu prin faptul, că ministrul de externe al monarhiei contele Berchtold a ținut timp prea îndelungat în secret acțiunile sale desfășurate în favorul României. D. Chlumetzky crede, că din Cartea Roșie se poate evidenția mai presus de orice îndoială sprijinirea din toate puterile a României de către monarhia noastră în cursul crizei balcanice și în scopul acesta reproduce sistematic toate depeșele emanate din palatul de pe Ballplatz în timpul crizei în interesul României.

După ce d. Chlumetzky crede că a dovedit în mod convingător netemeinicia dispoziției bănuitoare a Românilor față de politica externă a monarhiei austro-ungare, îi află contele Berchtold singura greșală în faptul, că n'a căutat în cursul crizei din chestiune chipul de a informa opinia publică românească despre pretențiile sale demersuri și astfel această opinie publică, lăsată în întunec în ce privia atitudinea monarhiei noastre, ușor a putut fi sedusă prin manoperele contrariilor Triplei-Alianțe să creadă în infidelitatea Austro-Ungariei formându-se astfel acea dispoziție puțin prietenească ce s'a instăpănit acum asupra Românilor față de monarhie.

Din acestea expuneri ale sale d. Chlumetzky concludă, că o îndreptare a atmosferei de acum și evitarea unei asemenea situațiuni în viitor se poate face foarte simplu atunci, dacă în ce privește prezentul se va da o publicitate cât mai extinsă celor cuprinse în Cartea Roșie, iar pe viitor se va ține seamă de faptul, că *în statele naționale unitare opinia publică este un factor mult mai puternic, decât să poată fi neglijat*. Deosebi în România, spune d. Chlumetzky, „nici un guvern nu poate să reziste timp mai îndelungat unei mișcări populare serioase și nici chiar voința regelui Carol nu s'ar putea valida, dacă s'ar afla în contradicție cu dispoziția suflătoare a masselor populare”.

N'avem de gând să analizăm articolul iscu-

sitului publicist austriac. Nu vom insista nici asupra contradicției evidente, ce neapărat se află între afirmația distinsului autor despre prietenia Austro-Ungariei chipu dovedită mai presus de orice îndoială în cursul crizei balcanice față de România și între textele telegramelor provocate cu „voiu sprijini dorințele îndreptate ale României”, „această dorință mi se pare ușor de înțeles”, „o acțiune în această direcție ar fi acum *prea timpurie*”, „vom lua poziție în chip simpatie”. Nu suntem diplomați, credem însă totuși că *nu în chipul acesta* vorbește despre dorințele prietenului său un alt prieten care e *hotărât să-i sprijinească cu orice preț* dorințele. Nu așa a vorbit cel puțin Germania, când a fost decisă să-i dea Austro-Ungariei tot sprijinul său diplomatic.

Lăsăm însă acestea. Să acceptăm punctul de vedere al dlui Chlumecky. Fără nici o rezervă iscălim părerile sale despre puterea și importanța opiniei publice, mai ales în statele naționale. Credem în acel adevăr, că nici un guvern al României n'ar putea să reziste timp mai îndelungat opiniei publice a Românilor, când aceia ar fi convinși până în masele adânci ale poporului despre vr'un bine ce li-se face or vr'o nedreptate, ce li se aplică. Să concedem chiar, că în chestia sprijinului monarhiei noastre opinia publică a României a fost indusă în rătăcire. Articolul nostru de față are un singur scop. Voim să-i spunem dlui Chlumecky, pentru care avem deosebit respect și simpatie, voim să-i spunem că se înșală amar, când crede că dispoziția puțin prietenească de acum a României față de monarhia austro-ungară se poate explica simplu prin faptul, că contele Berchtold a omis a informa la timpul său opinia publică a României despre prieteneștele sale demersuri pentru dânsa în timpul crizei balcanice. Această credință a dlui Chlumecky ori nu e sinceră ori se întemeiază pe înțelegerea false a situațiunii. D. Chlumecky nici nu amintește în articolul său de cele 3 și 1/2 milioane de Români ai Ungariei. Ar putea oare să creadă d. Chlumecky că soarta acestor Români le este absolut indiferentă Românilor din România? Ar putea oare să creadă d. Chlumecky, că oricât de bine informată ar fi opinia publică a României asupra demersurilor eroice chiar ale contelui Berchtold întru sprijinirea diplomatică a intereselor ei internaționale, Români din România ar putea să aibă simpatii *sincere* față de o monarhie, în care a 4-a parte a neamului lor este expusă celei mai barbare schingiuirii?

Noi în chestia asta suntem de partea puțin norocosului ministru de externe contele Berchtold. N'a săvârșit nobilul conte nici o greșală, că nu și-a publicat imediat toate telegramele, ce a trimis prin lume în interesul României, ci greșeala cea mare a săvârșit-o și o săvârșește contele Berchtold atunci, când se luptă pentru dreptatea Epirotilor și nu are un singur cuvânt pentru nedreptatea, ce o sufer cele aproape patru milioane de Români sub jugul Ungurilor și dacă d. Chlumecky dorește sincer o îndulcire a dispoziției României față de monarhia austro-ungară atunci dsa n'are să se adreseze contelui Berchtold și nu-și va ajunge scopul, nici când ar trimite Cartea Roșie gratuit fiecărui Român, ci dsa ar trebui să se adreseze guvernului din Budapesta. Il incredințăm pe d. Chlumecky că un singur lucru este de lipsă pentru de a se asigura prietenia României față de Triplea-Alianță, în deosebi față de Austro-Ungaria: **Ungurii să facă dreptate Românilor din Ungaria și Ardeal.**

Episcopia de Hajdudorogh.

— Interpeleția dlui deputat Dr. ȘTEFAN C. POP în camera ungară. —

Joi în 14 Mai n. d. deputat Dr. Ștefan C. Pop s'a achitat în chip vrednic de îndatorirea primită în ultima ședință a comitetului nostru național, de a aduce adevărată la cunoștința tuturor celor ce se cuvine, în calea unei interpeleții în camera ungară, meschinăriile Ungurilor cu episcopia de Hajdudorogh și să denunțe mai ales abuzul ce se face cu bullele papei referitoare la episcopia nouă ungurească. Papa adevărat a ordonat, ca 3 ani de zile să nu se schimbe absolut nimic în comunele bisericesti date episcopiei ungurești, iară după 3 ani de zile limba liturgică să fie elina veche, nici de cum însă cea ungurească. Dar Ungurii, îndată ce li s'a dat voie să înființeze noua episcopie, au început opera lor de maghiarizare, scopul adevărat al episcopiei de Hajdudorogh.

Din toate școalele populare românești de pe teritoriul noii episcopii au scos limba românească și au introdus *exclusiv* cea ungurească. În posturile mai de frunte ale episcopiei au numit Unguri ori Ruteni maghiarizați, preterând pe cei mai vrednici Români. Au dat ordin ca matriculele, toate cărțile și peste tot absolut toate scriptele oficiale în toate comunele episcopiei, deci și în comunele românești, să se facă *exclusiv* în limba ungurească.

Acestea abuzuri, fărădelegi și acte spurcate de maghiarizare au trebuit demascate și datorită aceasta i-a revenit dlui deputat Dr. Șt. C. Pop, care acum Joi după amiază în camera ungară a adresat ministrului ungar de culte și instrucțiune publică următoarea interpeleție:

Ștefan C. Pop: On, Cameră! În zilele acestea s'a încheiat deocamdată procesul criminal intentat înaintea tribunalului reg. din Sătmăr în contra preoților și credincioșilor din Mofin pentru răzvrătire în contra autorităților și a unor persoane private. Mulți vor fi de convingerea, că e vorba de-o afacere fără importanță, peste care se poate trece la ordinea zilei, care se va rezolvi prin acte la diferitele foruri și apoi opinia publică va trece asupra ei la ordinea zilei. Cine privește însă în adâncul lucrurilor, cine se preocupă serios de simptomele ieșite la iveală în diferitele manifestațiuni ale vieții de stat, acela va scruta cauzele, cari au produs această afacere și numai atunci își va forma o părere în cauză, după ce a constat starea de fapt, după ce și-a câștigat iconă clară despre fapte.

On, Cameră! Știți Dv, preabine, că înființarea episcopiei de Hajdudorogh mai adănc a vătămat sfera, cercul de interese a metropoliei greco-catolice românești, pe noi greco-catolicii ne-a atins mai vârtos, s'a atins de cercul nostru de interese, care de mai înainte a fost stabilit pentru vece prin bulla papală „Ecclesia Christi”. Indatăce s'a publicat bulla „Christifideles graeci” și s'au apucat de organizare, n'au procedat cu acea circumspecțiune și prevedere, care a pretins'o mai ales chemarea rezervată în viitor unei dieceze, ci încă dela început s'au luat dispozițiuni vătămătoare atât pentru Mitropolit, cât și pentru preoțime.

On, Cameră! Bulla papală astfel stătoarește scopul, pentru care s'a înființat această dieceză (citește): „Non est, profecto dubitandum hanc erectionem quam maxima confere, quo christiana religio, pax et unio inter ipsos graeci ritus fideles variis sermonibus loquentes fovantur”, — ca adevărat să se fortifice religia, pacea și unirea între greco-catolicii, cari vorbesc limbi diferite. Cum mi-am luat voie să amintesc tot azi cu alt prilej, primatul Ungariei a fost necesitat să declare într-o ședință a casei magnaților că într'adevăr la organizare autoritățile bisericesti n'au procedat cu circumspecțiunea și prevederea trebuitoare.

Ca să fiu mai ușor înțeles și ca să se evidențieze mai clar gravaminele, cari le expun, voiu să amintesc pe scurt care a fost starea faptică în acelea comune, cari au aparținut mitropoliei de

Alba-Iulia s'linia a fost fost Unguric s'a ofici dența s'a dar s'a odată auto minte să es rește. Dar s'au început fără tact, b mai mari gr zate astfel, protopopiat, diacon și t copesc.

Cel dint că la organ preoți româ gată au căș topopl, arcl oameni abs

Lantul ordinațiuni pe față ver vernului și copie numa rimea să f gerea relig prin aceea străină. Ac

Precum dar mai a Scapinelli, ceastă Car rât din pri

Se înfii linqua hun ghiață. Bu rămân toa aibă timp aibă timp

După rectificare guvernului fost chiar rea limbei turgică ră elina clasi se va fol turgice.

Ba s'a liniștirea greco-catolice și S atât din partea ep maghiară potrivă a nu se va

O să punctul excepțion turgică s părăm nă vom apă

Să v dispoziți au să ră ca să ce s'ar ivi stre din propune dincioșii ungureș a fost ce episcop, dintâi a dignitar vârsire

Cu copia E că în to nere es maghia

tie catolice nale ap obligat maghia școlar

de aco ghiață. sfârșitu școlar

Alba-Iulia și Făgăraș. Limba liturgică pe toată linia a fost cea românească, dar acolo, unde au fost Unguri și unde s'a cerut, serviciul extralitur-gic s'a oficiat și în limba ungurească. Corespon-dența s'a făcut în limba românească, dar s'a făcut și ungurește și nici-odată autorităților bisericești nu le-a venit în minte să excepționeze faptul, când au scris un-gurește. Dar îndată ce s'a crețat această dieceză și s'au început lucrările de organizare, cum am spus, fără tact, ba chiar fără pricepere, s'au ivit cele mai mari gravamine. Comunele acestea sunt organi-zate astfel, că mai multe comune sunt supuse unui protopopiat, mai multe protopopiate unui archi-diacon și toate acestea sunt supuse vicarului epis-copesc.

Cel dintâu fapt al vicariului episcopesc a fost că la organizare a preterat cu desăvârșire pe acei preoți români, cari prin muncă cinstită și îndelun-gată au câștigat vre-o înaintare ierarhică ca pro-topopi, archipropopi sau archidiaconi și au ales oameni absolut străini.

Lanțul dispozițiilor gravaminale se începe cu ordinațiuni de adâncă gravitate, cari dezavuiază pe față veritatea tuturor declarațiilor oficiale a gu-vernului și a bullei papale, că adevărată episcopie numai pentru aceea s'ar fi crețat, ca maghia-rimea să fie câștigată maghiarimei și ca convîn-gerea religioasă și simțul Ungurilor să fie nu atinse prin aceea, că ar fi siliți să se închine în limbă străină. Aceasta se desavulază prin următoarele:

Precum mi-am luat voie a aminti, bulla papală, dar mai ales dispozițiile nuntului papal Raphael Scapinelli, pe cari adeseori le-am reproduș în a-cestă cameră din cuvânt în cuvânt, pleacă hotărât din principiile următoare.

Se înființează această dieceză pentru aceia, qui linqua hungarica utuntur, cari folosesc limba ma-ghiară. Bulla papală subliniază că 3 ani de zile rămân toate cum au fost, ca astfel preoțimea să aibă timp să învețe limba grecească veche și să aibă timp pentru organizare.

După înființare s'a declarat, că reviziunea, rectificarea hotarelor, se poate face cu aprobarea guvernului Maiestății Sale, ba cei competenți au fost chiar dispuși la aceasta. Cu privire la folosi-rea limbii s'a declarat, că deocamdată limba li-turgică rămâne cea veche, peste trei ani va fi apoi elina clasică, iar limba poporului, linqua vernacula se va folosi numai excepțional în cazuri extrali-turgice.

Ba s'au dus mai departe chiar, firește, pentru liniștirea diecezelor și autorităților bisericești greco-catolice, că nu este vorba aci de maghiari-zare și Scapinelli declară, că a primit garanții atât din partea guvernului ungar, cât și din partea episcopatului maghiar, că niciodată limba maghiară nu se va folosi ca limbă liturgică, dim-potrivă așa ceva fiind damnandus abusus niciodată nu se va adminte.

O să-mi iau voie, on. cameră, să reliefez punctul nostru de vedere, că noi niciodată nu excepționăm, ca în comunele ungurești limba li-turgică să fie cea ungurească. Noi vrem să a-părăm numai interesele noastre, dar acelea le vom apăra necondiționat.

Să vedem acum în ce chip s'a respectat acea dispoziție a bullei papale, că trei ani de zile toate au să rămână cum au fost. Sper nu veți pretinde ca să cetesc asta în latinește, o voiu face, dacă s'ar ivi cea mai mică îndoială. În școalele noas-tre din comune, cari ni s'au luat, limba de propunere a fost limba românească. Unde cre-dincioșii au vorbit exclusiv ori în mare parte ungurește, acolo limba obligată de propunere a fost cea ungurească. Dieceza nici nu avea încă episcop, nici nu era încă organizată și actul cel dintâi al vicarului episcopesc a fost, că pe toți dignitarii i-a înlocuit prin persoane cu desă-vârșire străine, partea mai mare Ruși.

Cu privire la comunele rupte dela arhiepiscop-ia Blajului a dat ordin, prin care dispune, că în toate comunele bisericești limba de propu-nera este limba ungurească. Vicariul gr.-cat. maghiar de Hajdudorogh cu Nr. 89/1913 7 Mar-tie 1913 dă tuturor scaunelor școlare greco-catolice următorul ordin: „În școalele confesio-nale aparținătoare episcopiei de Hajdudorogh obligatoare fiind ca limbă de propunere limba maghiară rog cu toată cinstea onoratul scaun școlar să binevoiască a dispune, ca în școalele de acolo limba de propunere să fie limba ma-ghiară. Dacă asta nu s'ar putea efectui până la sfârșitul anului școlar, atunci începând cu anul școlar viitor neapărat va trebui să se introducă

limba maghiară ca limbă de propunere”. Decl vicarul episcopesc, înainte de a se or-ganiza chiar dieceza prin denumirea episcopului, emite această ordinațiune, despre care d-v. spuneți că e foarte corectă, cu toate că e în contrarietate cu legea.

Fekete Márton: Așa e! E foarte corectă!

Ștefan C. Popp: Această ordinațiune o sus-ține și inspectorul regesc de școale din Csikszere-da, care dispune, ca toate școalele susținute de comunele bisericești române, cari au fost rupte dela această arhidieceză, să fie înregist-rate ca școale cu limba de propunere ungu-rească. Acest ordin dispune așa (cetește): „Dela vicarul greco-catolic maghiar de Hajdudorogh am primit sub Nr. 83/1913 înștiințarea, că și din partea superiorității bisericești competente a titlului s'a dispus instruirea exclusiv în lim-ba maghiară a obligațiilor la școală. Te provoc să îndeplinești acest ordin cu atât mai vărtos, deoarece școala elementară gr.-catolică din Vasláb am înregistrat-o între școalele populare elementare cu limba de propunere maghiară; totodată și se dispune, ca școala de sub inspec-țiunea nemillocită în toate scrisorile, recercă-riile ori exhibitile să o consideri ca școală cu lim-ba de propunere ungurească și tot astfel împăr-țirea materialului și ordul oarelor să-l pregătești în conformitate cu aceasta. — Csikszereda, 10 Martie 1913. Lengyel Róbert, inspector regesc de școale”.

On. cameră! Ați zis, că bine a făcut. Scu-zați, dar cine își va lua osteneala să studieze datele statistice acela se va convinge, că este vorba aci de drepturile celor 20.000 de Români, nu 10—12 mii, cum a spus d. ministru președinte. Cu toate acestea un vicar episcopesc fără nici un imperium, fără nici o autorizație, sua sponte numai așa din voia lui ia dispozițiunile de cea mai mare gravitate și schimbă limba de propu-nera a școalelor susținute de comunele biseri-cești. E lucru firesc, că inspectorul școlar își dă la asta binecuvântarea.

Este însă lucrul acesta în contrazicere cu le-gea despre egala îndreptărire a naționalităților, articolul 44 din 1868, §-ul 14, în înțelesul căruia „comunele bisericești, fără vătămarea drepturi-lor legale ale superiorităților lor bisericești, pri-visor la matricule și la conducerea afacerilor bisericești, precum și — între marginile legii regnicolare de școale — în școalele lor pot să hotărască însele limba de propunere”. Se va-tămă §-ul 58 al artic. de lege 38 din 1868, care dispune ca fiecare elev să fie instruit în limba maicii sale, dacă această limbă e uzată în co-mună. Tot legea aceasta în §-ul 11 admite, ca confesiunile să-și poată înființa și să poată sus-ținea institute pentru învățământul popular în toate acelea comune, unde locuiesc credincioși de ai lor.

Binevoitii a înțelege deci, că legea din 1868 despre egala îndreptărire a naționalităților pune pondul principal pe comunele bisericești și ace-lea au dreptul să înființeze, să susțină școli și să determine în acelea limba de propunere.

Această dispoziție a produs adâncă conster-nare și a dat vânt nu numai agitației, ci a neli-niștit foarte mult spiritele. Dar nu s'au liniștit, ci au mers mai departe. D. episcop mergând mai departe sub Nr. 3688 din 1913 aduce la cuno-ștință preoțimei, că limba corespondenței ofi-ciale este cea ungurească, toate scriptele ofi-cioase să fie compuse exclusiv în limba ungu-rească, excepție fac petițiile adresate superiori-tăților bisericești din Roma ori la nuntiatură. A urmat apoi ordinațiunea Nr. 3689 din 1913, prin care se dispune, ca toate matriculele bisericești să fie scrise exclusiv ungurește și extrasele din matricule să se deie exclusiv numai în limba un-gurească.

De când conduc preoții matricule în Tara-Ungurească, le-au condus totdeauna în limba liturgică a bisericești respective. În mitropolia bisericești române limba liturgică este limba ro-mânească, aceasta a fost deci și limba matri-culelor. Acum ce face domnul episcop? Pur și simplu desființează acest drept vechiu sancționat prin lege, face tabula rasa din trecut și proprio motu în temeiul dreptului său de dispunere or-donează, ca matriculele să fie scrise în limba ungurească și acolo, unde limba liturgică este

cea românească, ba ce e mai mult obligă preoți-mea, ca să deie și extrasele din matricule în limba ungurească, cu un cuvânt pretinde un lucru deadreptul contrar legii, căci de pe actele originale nu se pot da copii, decât în limba, în care au fost scrise acelea acte originale. Cine pretinde ca eu să dau copie ungurească de pe un act românesc, îmi cere falsificare de docu-ment. (Contraziceri în centru.) Există de altfel și o ordinațiune ministerială, care dispune ca co-piile să fie făcute în limba originală a documen-tului, dar preoțimea a fost îndreptățită să ală-ture la extrasele matriculare și traducerea ungu-rească.

Firește preoțimea a protestat în contra ace-stui procedeu. Preoțimea a fost adusă în fața unei probleme foarte mari, deoarece când s'a pu-blicat bulla papală, în care se dispune, că trel ani de zile toate vor rămânea cum au fost, preoții au liniștit pe credincioși cu aceea, că 3 ani de zile nimic nu se va schimba, până atunci însă multe se pot întâmpla, să fie deci pe pace. Și acum, cum vedeți, înainte de cei 3 ani, se iau astfel de dispozițiuni, cari sunt în absolută con-trarietate cu cuprinsul, spiritul și dispozițiunile bullei, cum voiu îndrăzni să vă dovedesc.

Acum pe aceia, cari în modul cel mai cu-viincios au îndrăznit să-i atragă atenția dlui episcop, că așa ceva nu poate face, mai ales în decursul acestor trei ani, când se mai promite și revizuirea — episcopul i-a admoniat într'un rescript foarte vehement, zicând că trebuie să se supună poruncii lui.

Rescriptul lui e acesta (cetește): „Ordinul Nr. 4088/1913. Susținându-mi ordinul emis sub Nr. 3689/1913 în chestia conducerii protocolului matricular în limba maghiară, cu dragoste pă-rintească Vă atrag atenția asupra celor ce ur-mează: 1. Ordinea manipulațiunii oficiale epis-copul e chemat să o statornicească în dieceza sa; 2. Bula „Christi Fideles Graeci” conform naturii acestei chestiuni, numai în privința lim-bei liturgice pune stavili; 3. Între limba litur-gică și protocolul matricular nu există nici o legătură. În patria noastră chiar și preoțimea de rit latin conduce matricula în limba ma-ghiară; 4. Mustrări de conștiință, de cari ziceți că voiți să fiți scutiți, față de ordinele juste ale episcopului numai în cazul acela puteți avea, când ordinul de față negând supunerea cano-nică — de care mila lui Dumnezeu să Vă apere — nu l-ați executat”.

Deja de repetite ori am avut ocaziunea să arătăm câte abuzuri se fac față de această bulă și că aceste chestiuni, în unele manifestări ale lor, merită să fie luate în seamă, pentru că creaa-re episcopiei nu s'a făcut pe baze sincere, doar Maghiarilor nici nu le-a trebuit dieceză cu lim-ba liturgică elina veche, ci dieceză cu limba li-turgică maghiară.

M. Fekete: Aci ai dreptate!

St. C. Pop: În privința aceasta papa, în strictul înțeles al cuvântului, a fost indus în eroare, făcându-l să creadă că nimic alta nu vreau Ungurii aceștia, decât doar ca să nu vor-bească și să nu asculte liturgia în limba valahă. Deși acei domni, cari au luat inițiativa, pot să-i urască pe Valahi, dar eu sunt convins că prin-tre credincioși nu a fost nici unul care să fie ex-cepționat că aparține bisericești românești, pen-trucă s'au simțit foarte bine în sânul acelei bi-serici, și în acel memorandum adresat papei, în care cer limbă liturgică maghiară, declară tot-deodată că nu pretind crearea unei dieceze se-parate, numai doresc să aibă și ei dreptul ca să le fie limba liturgică limba maghiară.

Atunci vine dl episcop și încearcă să ex-plice, dar nu spune adevărul, pentru că nuntul Scapinelli însărcinat cu executarea bulei zice (cetește): „Linguae vernaculae in extralitur-gicis functionibus sicut antea, etiam in posterum permittuntur, in praeciliis etiam publicis, sed ex-tralitur-gicis, et tanti magis in praecibus priva-tis, in praedicatione et instructio in lingua qua quidem praedicatione et instructio in lingua qua omnes utuntur facienda est, imo in diversis lin-guis, si una ab omnibus non intellegatur”.

(Scaunul președintelui îl ocupă Elemér Si-montsits.)

Prin urmare Scapinelli și papa nu spun că d-voastră trebuie să faceți din trecut imediat

tabula rasa; ei spun altceva. Spun că în rugăciunile extraliturghice și „în instrucțiunile populii” folosește-te de limba poporului, de limba acelor cari o vorbesc și dacă ar vorbi mai multe limbi, folosește-te de toate.

Deci nu se poate provoca la bula papală, când în eparhiile românești cu o trăsătură de condei sistează limba de instrucție — din contra, o vatămă. Papa a dispus ca să se facă instrucția în acea limbă care o vorbesc și dacă se folosesc de mai multe, atunci instrucția să se facă în mai multe limbi. Dreptaceea în dispozițiile lui ilegale să nu se provoace la bula papală, căreia nu i se poate da o explicație eronată.

Un glas: Nu poruncește papa!

St. C. Pop: Ba da, poruncește papa, și încă cum!

Când atât locțiitorul de episcop cât și dl episcop cu o trăsătură de condei șterg drepturi sancționate prin legi existente, fără să întrebe guvernul, fără nici un demers și când eliminează total limba maternă din școală — au comis un fapt criminal, care trebuie pedepsit.

P. Kende: De aceea trebuia aruncat în aer cu bomba!

St. C. Pop: Ni se spune mereu că așa numita iubire a lui Cristos christiana religio pax e determinată de concordie. Vă spun un caz. La începutul primăverii a murit în Dobrițin preotul român din Curtuiș cu numele Ioan Mureșanu; l-au înmormântat. Papp Gyula și arhidiaconul Rutkay, locuitori în Dobrițin, au ținut masa funebrală exclusiv în limba maghiară și — precum spun ceice au fost de față — peste tot nu în mod preotesc, ci ca niște husari au celebrat; toată predica a fost o preamărire a aceluia preot, care și-a scos limba maternă din biserică și școală, cu alte cuvinte a fost trădătorul neamului său. Martori: Ludovic Bărdossy, Florian Sălăgean, Cornel Abrudean, Grațian Matel, preoți și alții.

Îmi permiteți să observ că aceasta în nici o împrejurare nu poate fi introducerea circumspectă a noii dieceze. Nu-mi vine să cred că și S. Sa papa așa ar fi contemplat-o. El a voit să întonece pacea între credincioșii gr.-cat. de diferite limbi. Vedeți însă că din partea episcopiei cum se acumulează acele dispoziții ilegale, cari taie adânc nu numai în drepturile cele mai sfinte ale credincioșilor, ci și în convingerea lor religioasă. Vedeți că toate acestea sunt apte numai ca să deschiză rănilor, și să invenineze situația, dar în nici un caz nu sunt apte pentru crearea concordiei și a păcii creștinești.

On, cameră! Deși vicariul episcopesc ca și însuși papa spune hotărât că o creează pentru ca niciodată să nu se afirme vernacula lingua în sfânta liturgie, totuși vicarul Jazkovic a fost acela care a celebrat cel dintâi în limba maghiară în toate comunele, a cutrierat comunele ardelene și a celebrat liturgia în limba maghiară; tot acest abuz se comite pe față în cele mai multe parohii. (Mișcare la mijloc.) Aș vrea, on, cameră, să-l văd pe acel Ungur căruia îi trebuie limba elină clasică și aș vrea să-l văd pe acel preot care se pune la bătrânețe să învețe acea limbă. Aceasta-i, mă rog, numai scamatorie ca să câștige episcopia și, după ce au câștigat-o, să continue acolo cu politica, politica șovinistă care jignește adânc sentimentele poporului român și va cauza încă multă grije și neplăcere guvernului. Să nu credeți, mă rog, că noi facem aici agitație; din contra e tot ce se poate mai urit și rău să se introducă aceasta în biserică și viața religioasă. Maghiarii știu mai bine cum a fost lupta între frați pe tema religiei. Inșă, onor, cameră, quod uni iustum alteri aequum. Noi nu am protestat ca Ungurii să nu se roage în limba care o vreau; dar, mă rog de iertare, nu pretindeți așa ceva dela noi și să

nu credeți că se va afla vre-un Român care să se rezigneze că va asculta să-i peroreze nu în limba românească, ci în limba elină veche, din care nu înțelege o iotă.

Onor, cameră! Eu sunt de convingerea că această calamitate va lua sfârșit numai prin o revizuire grabnică. Miniștri președinți consecutivi, nu mai puțin și miniștri cultelor și instrucțiunii au promis aceasta, cu toate acestea însă lucrurile întârzie, poate nu sunt nici în stadiul începutului, ca să li se dea o rezolvire necesară, ceceea după părerea mea ar crea negreșit pacea, de care avem atâta trebuință.

Îmi iau voie să-i adresez dlui ministru al cultelor și instrucțiunii publice următoarea interpelație (cetește):

„Interpelație către d. ministru al cultelor și instrucțiunii publice, în chestia abuzurilor repetite ale autorităților diecezei gr. cat. de Hajdudorog.

1. Are cunoștință d. ministru că în mai multe parohii ale diecezei gr. cat. de Hajdudorog, sfânta liturgie se celebrează în limba maghiară, cu toate că bula papală enunță că de aceea creează această nouă dieceză: „Item periculum avertatur probrosissimi illius usus, a summis pontificibus damnati, inducendi nimirum linguas vernaculas in sacram Liturgiam?”

2. Are cunoștință d. ministru că cu ocazia înmormântării preotului român din Curtuiș, Ioan Mureșanu, mort în Dobrițin — preotul Papp Gyula din Dobrițin împreună cu arhidiaconul Rutkay întreg serviciul divin l-au ținut în limba maghiară și spre scandalizarea preoților și intelectualilor români prezenți, a preamărit acele fapte ale decedatului, că a eliminat cărțile românești nu numai din biserică ci și din școală?

3. Are cunoștință d. ministru că Mihail Jazkovic locțiitorul de episcop al Hajdudorogului, încă în 7 Martie 1913 a emis o circulară, în care cu călcarea în picioare a legii dă ordin să se introducă limba maghiară de propunere în școlile susținute de parohiile rupte din arhidieceza Blajului — și acest ordin e și astăzi în vigoare?

4. Are cunoștință d. ministru că pe baza acestei ordinații ilegale inspectorul reg. din Csikszereda a dat ordin, ca toate școlile românești gr. catolice să se treacă între școlile cu limba maghiară de propunere?

5. Are cunoștință d. ministru că locțiitorul de episcop și actualul episcop le-au impus parohiilor prin ordinațiunea Nr. 3688—1913 să redacteze petițiunile și actele înaintate episcopului numai în limba maghiară; petițiunile scrise în limba românească au fost respinse și preoțimea amenințată cu severitate.

6. Are cunoștință d. ministru că episcopul gr. cat. de Hajdudorog prin ordinațiunea Nr. 3689—1913 a dat ordin parohiilor românești ca de aci înainte să conducă matricula exclusiv în limba maghiară și extrasele matriculare să le facă numai pe blanchete cu text maghiar?

7. Are cunoștință d. ministru că episcopul gr. cat. de Hajdudorog, în parohiile rupte dela mitropolia de Alba-Iulia și Făgăraș, pe acei parohi cari pentru zelul și munca lor cinstită s'au împărțit de promovare ierarhică (protopop etc.), — la organizare i-a trecut cu vederea și posturile dignitare le-a complinit cu elemente străine?

8. E aplicat d. ministru să pornească cercetare strictă împotriva acelor, cari în loc de iubire creștinească și pace propagă cea mai șovină politică de maghiarizare?

9. Mai ales e aplicat d. ministru să mijlocească în cel mai scurt timp revizuirea atât de mult promisă, spre mulțumirea tuturor?

Onor, cameră! Pentru că aici s'a cerut — auzii mai înainte — ca cel puțin să numesc aceste comune, cari au fost admiliate, iată observ că comuna Vașlab e curat românească și

chiar acesteia i-a trimis locțiitorul de episcop prima ordinațiune. Vașlab e o comună în Ardeal, acesteia i s'a adresat și de acolo am primit această ordinațiune. E comună curat românească, nu locuiește în ea nici un Ungur.

Rog cu toată stima pe d. ministru, de ale cărui principii liberale sunt convins — unii mi-au reproșat că nu li sunt recunoscător pentru că a dat și astfel de ordinațiuni, cari au roșul să liniștească spiritele cât de cât — fiindcă sunt pe deplin convins că d. ministru, a cărui gândire e superioară, care profesează idei mai liberale și totodată e aderentul libertății și egalității, să binevoiască a face din aceasta cel mai serios obiect de examinare și să fiți pe deplin convinși că sanarea acestui rău e atât în interesul statului cât și al publicului.

Prin urmare Vă rog cu toată stima să binevoiți a examina doleanțele aduse în interpelația mea — și a dispune în consecință.

Ministrul Jankovich Béla a răspuns, că va ancheta afacerea și numai după ce va primi informațiunile necesare, va da răspuns meritorial la interpelarea dlui deputat Dr. Ștefan C. Pop. Și până atunci ține să declare, că respinge afirmația deputatului Dr. Șt. C. Pop, că papa ar fi fost sedus și că s'ar fi luat mai multe dispozițiuni ilegale.

Dela »Biroul central«.

Către tinerimea română!

Către bărbații noștri de încredere!

Noua lege electorală, în definitiv, nu e mai rea decât cea veche. E, mai curând, variantă plicticoasă a ei! Perfidia legii este, că s'a crolat cu făgăduinți de largire a drepturilor cetățenești, pe când, în realitate, ea pune cu totul la discreția falmoaselor noastre administrații, nesupusă guvernului în chestii de șovinism, îndeosebi pe alegătorii noștri dela sate.

În fața situației împlinite nu e loc de recriminări, ci e timpul suprem de muncă pozitivă. Cursele întinse trebuie ocolite, loviturile șireto trebuie parate șiret! Sătenii noștri trebuie povățuiți și adăpostiți.

Tinerimea îi revine rolul de povățuire, bărbaților noștri de încredere, încercați în lupte politice, rolul de adăpostire. Le impune acest rol, această datorință sfântă, nu numai partidul nostru, dar mai cu seamă interesele de existență politică a neamului românesc de pe plaiurile ungare.

Atâtea „conferințe” fără de rost se cetesc pe la satele noastre! Se cetesc despre câte toate, de către bărbați inzeștrați, incontestabil, cu trageri de inimă, dar nu totdeauna și cu competență. Legea nouă electorală îmbie conferențiarilor un material de extremă actualitate. Explicațiile acestei legi, vor fi ascultate pururea cu cel mai mare interes.

Nu ne inchipuim te miri ce erudite conferințe, asupra sistemelor electorale, sau explicarea legii dela început până la sfârșit. Nu așa! Altfel, cu totul altfel! Conferențiarul vor deschide cartea legii, vor alege capitolele de cari ne arde tocmai, vor citi textul, îl vor însoți cu comentarele, spuse după cum se ivește necesitatea momentană a explicațiilor, iar nu cetite, și pe urmă — asta e mai cu seamă ceea ce dorim! — vor lăsa, ca să fie întrebați de ascultători, și rând pe rând vor da lămuririle dorite, fiecărui nelămurit.

Apelul nostru, încrederea noastră, se îndreaptă, ca totdeauna în pragul luptelor serioase, către tinerime. Studenții noștri dela universitate și dela academii, seminariști noștri de prin diferite centre, tinerii noștri advocați știutori de lege, și propovăduitori ai solidarității naționale cu toate ocaziile,

LIPIK BĂI TERMALE ȘI NĂMOLOASE VINDECĂ CU SIGURANȚĂ CU

temperatura de 64° C, cu radioactivitatea izvoarelor sale cu nămolul său

reuma, ischias, exsudate, dureri de oase.

cu termele alcalice

catar, dureri de stomac, diabet și dureri nervoase.

cu izvoarele de conținut iodice

boalele copilor, constipația și arterioscleroza.

Cură de băi, — de băut și de nămol. ♦ Bucătării dietetice. ♦ Sezon peste întreg anul. ♦ Sistem pensionar cu băi.

708 Bo

Prospecte trimite franco direcțiunea: DIRECTION DES THERMAL-u. SCHLAMM-BADES, L I P I K.

să lasă pe sate! Să lasă în graba cea mai mare, cel ce nu sunt legați de timp, iar ceilalți să profite de vacanțele apropiate, și cu toții să-și împlinescă chemarea fără preget. Se imbie cel mai frumos prilej, de a demonstra solidaritatea celor două clase românești: a clasei culte cu clasa țărănească! Și să ne gândim puțin: nu este oare cu dreptate, ca mai ales foștii și viitorii candidați de deputați să-și curtiere cercurile și să lumineze poporul?

Se pot ține conferențele, — șezătorile aceste politice — în cadrele Astrei, sau în ale cluburilor comitatense, sau chiar și independent. Nu așteptă nimenea indemnuri separate, dela „centru”. Indemnurile cele mai rodnice sunt acele, cari pornesc din dragostea inimii noastre.

Conducerea partidului nostru face tot ce îl stă în puteri pentru a înlăsa șezătorile amintite. În săptămâna viitoare vor ieși de sub tipar, în editura Comitetului Național, două broșuri, tratând legea electorală. Una e ediția completă și științifică a legii electorale, împreună cu ordonanțele privitoare, cealaltă e o ediție pentru popor, grupată după necesități, și presărată cu sfaturi. Amândouă se vor vinde cu prețuri de nimica, de și fondurile partidului nostru încă de acum vor trebui creiate. (Broșura cea mare se va vinde cu 50 fil., cea populară cu 20 fil. Să ni se trimită comanda înainte de apariție, ca să putem face expediția din bună vreme. De altfel, vom trimite băncilor românești un număr mai mare de exemplare.) Luați și cetii broșurile noastre, și vă informați din ele! Cereți un număr mai mare din broșuri când ieșiți pe sate și răspândiți-le prin popor!

Munca fiecăruia va fi răsplătită cu dăruiele, din foloasele reale ce va aduce.

Pentru bărbații noștri de încredere mai avem câteva cuvinte deosebite.

I-am rugat în apeluri trimise la persoane, să aziste la examene. Adăogăm la rugarea asta: să îngrijească la examene, ca să fie la îndemână comisiei câte o carte de cetire românească de pe clasa 6-a, nu cumva în lipsa manualului, comisă să compună propoziții românești absurde, uzând de dreptul ce i-l dă paragraful 15 din ordonanța ministerială 1184—1914 V. K. M. Zilnic ne sosesc plângerii, în contra abuzurilor de acest fel. Bărbații noștri de încredere au dreptul să ofere ei comisiei manualul reglementar, dacă nu este învățător român în comisie.

Activitatea cea mai importantă o pot apoi desfășura bărbații noștri de încredere, la compunerea listelor, resp. la controlarea listelor provizorii. Am invocat și invocăm din nou paragraful 59 din legea electorală, care garantează drepturi însemnate ori cărui alegător. Anume: când listele provizorii sunt afișate la comune pentru eventuale rectificări (16—30 Maiu) ori care alegător din cerc are drept să protesteze nu numai în contra omiterii persoanei sale, ci mai vârtos în contra luării în listă pe nedrept, a altui alegător! E indeajuns cunoscut proceden electoral la noi. Toți trași-impinșii, atârnatii de moșteri sau de pretură, sunt vârați în liste, fără de-a corespunde condițiilor fixate în lege. Apelăm la bărbații noștri de încredere, să facă protest după formularul publicat în instrucțiunile date de noi, și să stăruie cu toată energia pentru curățirea listelor de unelele adversarilor noștri!

E grea și îndelungată munca, ce o cerem tuturor intelectualiilor români. O cerem însă cu deplină nădejde, că nu facem apeluri zadarnice!

Înainte de alegere. — În ziua alegerii.
— Pedepsele.

La ce trebuie să știe mai cu seamă îndrumătorii sătenilor noștri, despre ce e de făcut înainte de alegere.

Din ziua în care s'a publicat termenul alegerii, adică cam cu 15 zile înainte de termen, toate adunările, serbările și procesiunile (conduct de torțe, defilări, banderii de călăreți, etc.) trebuie înștiințate la pretură, cu 48 de ceasuri înainte. Bine să vă însemnați: nu învălă, trebuie cerută dela pretură, ci se face înștiințare numai.

Adunările. Pretura n'are drept să oprească,

poate numai cere, pentru pacea satului, ca adunarea să se țină în altă zi, sau în alt loc, de pildă nu în mijlocul satului, ci în curtea cutărui birt. Serbările și procesiunile, le poate opri, dar și acestea numai în vederea siguranței obștești, și din pricina boalelor.

Înștiințarea se poate face în scris sau cu vorba. Dacă pretura nu a răspuns în timp de 24 de ore, se poate ține adunarea, procesiunea, etc. Impotriva opreliștei se poate face recurs la vicecomite, iar de aci la ministrul de interne. Cei din comunele îndepărtate, să facă înștiințarea în scris, trimițându-o recomandat, cu poșta. Răspunsul îl vor primi tot în scris, și până s'osește acesta trec 24 de ore..

Candidarea deputatului se face în scris, prin 50 de alegători, cu trei zile înainte de alegere. Hârta se dă în persoană, prezidentului comisiei de alegere (választási küldöttség). Astfel de comisie se va înființa câte una în centrul fiecărui cerc de deputat. Pentru cercurile mici de votare, se aleg deosebit comisii, cari adună voturile. Le zice comisii de votare (szavazatszedő küldöttség).

Fiecare partid are drept să-și pună doi bărbați de încredere, pe lângă comisă de votare. Aceasta se poate face, până la încheierea votării. Dacă nu o face partidul, numește prezidentul comisiei, pe bărbații de încredere, dar e dator să-i numească pentru fiecare partid din sinul partidului.

Prezidentul comisiei de votare are drept să numească pentru fiecare partid mandatar (incredințat, „megbizottak”) cari au menirea să ducă veștile dela bărbații de încredere, la alegătorii de afară.

Alegerile se încep la orele 8 dimineața.

Pentru stabilirea identității (adecă cine e cel ce votează), bărbații de încredere, au drept, când vine la rând cutare sat, să pună pe unul dintre alegătorii satului, să aibă grijă, nu cumva să se facă mișcări, votând cutare pentru altcineva, de pildă pentru altul mort... E bine să fie incredințat cu paza asta totdeauna omul cel mai isteț și cel mai îndrăzneț. Controlorul acesta, cum îi zice, are drepturi mari. Poate respinge pe ori cui îi găsește pricină.

Votarea se face după sate, în rândul stabilit de prezidentul comisiei centrale. Întâi cei din loc. Din același sat, întâi un partid, apoi celalalt. Cine a întârziat, când a fost la rând satul lui, are drept să voteze după ce au sfârșit toate satele. Nu-i de lăsat însă pe urmă nimenea, deoarece prezidentul are drepturi foarte mari, și poate închide ușor votarea, până ce te trezești!

Pentru că cineva își spune greșit numele, nu poate fi lipsit de vot, dacă bărbații de încredere și controlorii dau lămuririle de lipsă.

Numele candidatului trebuie spus hotărât, și limpede! Lăsați ori ce adaos de lângă nume, ca de pildă „trăiască!”, sau că „votez cu cutare fiindcă-î om de omenie”. Ziceți numai atât: Alexandru Valda, Ștefan Pop, sau alt nume, cum îl chlamă pe candidat. Numele întreg totdeauna! Cel mult mai spuneți atât: avocat, sau medic. Grijiiți mai cu seamă, când dușmanii pun, din apucătură, al doilea candidat cu același nume, ca și al nostru. Atunci e bine să ziceți așa: „votez cu Ștefan Pop, avocat în Arad”, sau „Alexandru Valda, fost deputat” etc.

Votul spus odată nu se mai poate schimba!

Despre votarea secretă, pe file de hârte, găsiți în cartea cea mare tot ce vreți să știți.

Voturile se adună în centrele de votare și se trimite la comisă din sediul (inima) cercului, acolo se numără, și numele deputatului ales se dă de știre în 24 de ceasuri, prin afișuri (tipărituri), în fiecare comună a cercului.

Apărarea alegătorilor.

Cine silește pe alegători, să nu voteze după voia inimii lor, se pedepsește foarte aspru. Atâta bine este doar în legea cea nouă, față de cea veche.

Așa bunăoară notarii comunali nu-i ertat să facă parte din convocătorii unei adunări populare.

Notarii și pretorii și ori care slujbaş dela stat sau dela comitat sunt opriti să însoțească pe candidat în calea lui prin cerc. Nu-i ertat nici să se pună în fruntea alegătorilor și să-i ducă în tabără

cutărui candidat! Aspru se pedepsește și acel notar, sau pretore (fibirău) sau alt slujbaş, dacă făgăduiește alegătorului, bani sau alte bunuri, pentru vot, ori îl silește cu amenințări să-și dea votul pe cine nu vrea alegătorul. Ademenirea alegătorului cu băutură și cu mâncare asemenea e oprită.

Pedeapsa e la un an temniță și 1000 cor. amendă. Vinovat e și cel ce primește! El se oșăndește cu aceeași pedeapsă! Nu-i ertat să fie mitulți nici rudenă (neamul) alegătorului!

Cam acestea trebuie să le știe fiecare alegător român pe când vor veni alegerile. Aceste i le poruncește legea țării, dar pe lângă porunca legii mai este și porunca sufletului și porunca cinstei, care vă strigă, de pe acum:

Votați totdeauna numai și numai cu candidatul care se luptă sub steagul partidului național român!

Cine nu ascultă de poruncile sufletului, își vinde sufletul!

Ce documente trebuiesc la examen? — Documentele se capătă gratuit!

Ministrul de interne a trimis tuturor comitatelor următoarea circulară, anunțată de noi încă ieri:

„Primesc jalbe peste jalbe, despre greutatea, ce fac autoritățile în jurul paragrafulor 49. 51 din art. de lege XIV 1913, cu privire la vârsta, la cetățenie, și la identitatea personală. Vă fac deci cunoscut, cu toată stăruința, împreună cu ministrul de culte, că intenția noastră este, ca, ținând seamă de ordonanța nr. 1184—1914. B. K.M. ori cine să poată dobândi, fără pledecă, dreptul de vot, ce i se cuvine. Prin urmare trebuie să aveți cea mai mare grijă, ca dovedirea condițiilor pentru câștigarea dreptului de vot, să se facă cât numai se poate de ușor.

Așadar la examenul de scris și cetit să nu se ceară dovedirea vârstei nici a dreptului de cetățean, deoarece toate acestea vor trebui dovedite în fața comisiei pentru întocmirea listelor! Chestia asta aveți să o tratați în modul cel mai liberal!

Nu mai în chestia identității aveți să luați măsuri mai aspre, nu cumva să facă examenul altcineva în locul celui înștiințat, căci greșeala asta anevoie s'ar putea repara mai târziu. Asupra identității deci, să căutați a vă asigura, dar și aci să încunjuțați ori ce șicanare.

Am încredere în patriotismul comisiilor examinatoare și asent, ca necruțând ele osteneală, să fie cu luare aminte față de muncitorii și să-i primească la examen seara, sau Duminecă înainte de amiază. Patronii (stăpânii) sunt datori, în urma legii, să dea muncitorilor cărțile lor de slujbă, pe câteva zile, pentru a dovedi cu ele identitatea!

Accentuez, că toate certificatele, etc. (documentele) de lipsă, spre a dovedi dreptul de alegător, sunt, în virtutea paragrafului 73, art. XIV 1913, scutite de timbru și de accis (bélyeg és illetékmentesek, se zice în circulară, dar paragraful citat mai adaogă „díjmentesen kell kiállítani” va să zică, sunt scutite de taxe! Legea vorbea numai de „extrasele din listă” dar ordonanța aceasta spune apriat, că ori ce document! — Nota Biroului Central) Totodată Vă leg de inimă din nou dorința mea, ca dispozițiile legii în chestiunile amintite, să fie tălmăcite în modul cel mai liberal”.

Răspunsuri.

Todica — Sănmiclaș. — Pentru extrasul matricular nu se poate lua nici timbru nici taxă. Cetii cea mai nouă ordonanță ministerială, ce publicăm azi.

I. G. cont. Sebeșul-Săseșc. — Legea, — paragraf 5, punct 5 și paragraf 6 punct 5, — pretinde apriat certificatul și dela subofițeri. Adevărat, că e o absurditate, știut fiind, că subofițeri poate ajunge numai cel ce știe scrie și ceti, iar de alta parte până și paragraful 51 al legii prescrie „nu trebuie să se ceară dovedirea dela acela care în urma ocupației sale — deși fără calificăție legală — negreșit trebuie să știe scrie și ceti...” Din ce oră însă în textul paragrafului citat nu se face aluzie la paragrafi referitori la subofițeri (cum se face asta în alte pasaje) — nu Vă încredeți în interpretarea comisiei de conscripție; învățați pe oameni să facă examenul. Din

Corecte (propise) pentru examene, dictando și caligrafie. Suta bucăți
Cor. 1 40 plus porto postal.

Aviz școlar — Iskolai értesítő
legat à 30 fl. bucata.

De vânzare la: **Librăria „Concordia”, Arad, Deák-Ferencz 20.**

raportul dlui Dr. Chirilovicu puteţi vedea cât de corect şi de liberal se interpretează legea... Va veni cutare notar şi va zice: „Al tuitat să scrii de când ai ieşit dela miliţie!” Şi apoi fă la recourse! In ori ce caz, uzaţi de paragraful 51, la nevoie.

Vasile Avram, armurier la Inf. — **Bălgard**. Am rectificat pe urmă. Luăm cu mulţumită din scrisoarea Dv. informaţia, că gradele de subofiţeri sunt: 1. Caporalul (câprar). 2. Sergentul (îrser). 3. Sergentul-major (strajameşter). 4. Sergentul-plutonier (Stabsunterofficier — sistemizat cu 1 Ianuarie a. c.)

L. Ciclovian, student în drept — **Mărcina**. — Sunt nmerite observaţiile Dv., cu deosebire următoarele: 1. Dacă se va interpreta corect paragraful din legea electorală, preoţii vechi cu 6 clase cad în o categorie cu cei de azi. Vor trebui să stăruie în direcţia asta. 2. Cei luaţi în lista veche îşi păstrează dreptul numai câtă vreme există vechea bază, pe care au fost luaţi în listă. Complectarea asta o găsiţi şi în broşura noastră. 3. Cine vrea să plătească dare mai multă, cu scopul să atingă suma de 20 sau 40 cor. acela trebuie să ceară urcarea dării, încă pe vremea când se aruncă, fiindcă *aruncarea*, iar nu *plătirea* e hotărâtoare. 4. Am lertat... cu uşurinţă, „expresiunile mai puţin calme”.

Dr. Chirilovicu — **Illa**. — Adunăm materialul, şi am rugat pe deputaţii noştri să interpeleze. Denunţaţi ministrului de Interne.

I. M. — **Drag**. — Amândouă volumele să Vi le trimitem?

BIROUL CENTRAL.

Cronică din Paris.

„Le Jardin de Yenny”. — Tristeţea lui Georges Ohnet-Antoine şi direcţia noului Odeon.

Paris, 7 Mai.

Cânditu-v-aţi vreodată cu cât mai mare este cultul florilor în oraşe decât la sate? Gingaşa şi parfumată podoabă a bătrânului pământ este iubită şi venerată tocmai acolo unde ea creşte şi înfloreşte mai cu greutate, la umbra rece a caselor de piatră. La ţară ea se naşte, se dezvoltă şi moare cu simplitatea forţelor elementare. Ochii omenesţi nu o admiră, mâinile nu o mângâie. În sate ea este în elementul ei şi face parte din armonia firei. La oraşe, dimpotrivă, ea contrastează cu asprimea activităţii urbane şi colorile şi parfumul ei se desprind cu putere de pe fondul multiplu al vieţii artificiale. La sate florile sunt ceva obişnuit; în oraşe ele sunt un lut.

Şi cu cât este oraşul mai mare şi mai sgomotos, cu atât sunt şi ele mai iubite. În Paris, bunăoară, petalele lor colorate strălucesc în toate colţurile de stradă şi parfumul lor roeşte palid în simfonia greoaie a mirosurilor citadine. Parisul e plin de flori şi ziua de întâi Mai a fost serbătoarea lor. La ferestrele mansardelor ghivecele cu zambile, cu garoafă, sau inmulţit. Drăguţele lucrătoare ale marelui oraş le datoresc cele mai curate din bucuriile lor.

Administraţia a înţeles şi încurajează de minune această frumoasă pasiune a parisiensilor. Este aici o instituţie numită „Le Jardin de Yenny” care cheltueşte multe zeci de mii de franci la fiecare început de Mai cu împărţirea gratuită a ghivecelor cu flori. Toate lucrările Parisului dobândesc în această zi o plantă tină, de rasă bună, pe care o îngrijesc apoi tot anul în umilele lor locuinţe. La întâi Mai priveleştea pe care o oferă carele înflorite şi distribuirea de flori la parisiene este într-adevăr delicioasă. Ceva curat, patriarhal şi cu adevărat creştinesc prezidează la această serbătoare. Sub cerul albastru şi senin florile din ghivece se astern roşii, albe, violete şi vântul uşor de Mai le împrăştie parfumul pe întinsul străzilor sgomotoase. Respirându-l, ai nostalgia naturii largi şi înviorătoare, a orizonturilor vaste şi proaspete. Iar tinerile midinette, cu mersul lor graţios şi ducând fiecare în braţe, un ghiveciu cu flori, transformă trotuarele în nişte grădini ambulante!

Inzadar s'au încercat câţiva critici în aceşti din urmă doi ani să-l reabiliteze pe Georges Ohnet. Romancierul aşa de răspândit de odinioară dar ale cărui succese au fost bruscate de un articol al lui Anatole France

şi de un altul, şi mai crud, al lui Jules Lemaitre este pierdut pentru totdeauna în spiritul publicului francez. Criticii binevoitori a lui, cari nu ştim din ce motive şi-au adus aşa de târziu aminte de el, au înţeles aceasta. Apărarea lor e silită şi timidă. D. Ernest Charles în *Excelsior*, d. Abel Hermant în *Le Journal*, şi-au pierdut timpul de geaba. Pledoariile lor au căzut în mijlocul unei indiferenţe generale. Astăzi numele lui Georges Ohnet nu mai stârneşte nici măcar batjocurile din trecut, ci e întâmpinat cu cea mai perfectă nepăsare. Pe la librării cărţile lui par a se ascunde ruşinate în fundul etalajilor. Ele sunt rare. Din zecile lui de romane foarte puţine se mai pot vedea. Ca scriitor Georges Ohnet nu este numai mort; el este şi îngropat.

Imi închipuiesc că şi-a meritat soarta, nu atât pentru că a fost lipsit de artă — de cea mai mică artă — cât pentru greşala de a fi speculat asupra gusturilor celor mai strimte şi burghizeşti, „*Le maître des forges*”, „*Lise Fleuron*” şi atâtea alte romane ale lui sunt o înşirare de mediocrităţi cu aparenţă de adevăr. Ele nu au nici cea mai uşoară scânteiare de viaţă sau de frumuseţe; platitudinea lor e tristă până la lacrimi. În privinţa artei, nici romanele Eugène Sue, Montépin sau Ponson du Terrail nu sunt mai bune; dar ele sunt şi azi cetite de straturile populare. Acelea lui Georges Ohnet sunt dispreţuite de toţi. Pentru ce? Fiindcă ele sunt pretenţioase, fiindcă în loc de a fi sincer populare, ele îşi dau aparenţa de a conţine bucaţile rupte din viaţă şi din adevăr.

Încercările dlor Ernest Charles şi Abel Hermant l-au convins desigur pe d. Georges Ohnet de slăbiciunea cauzei sale. Ce se va fi petrecând în sufletul bătrânului romancier, odinioară atât de glorios, azi aşa de dispreţuit? Poate că autorul ciclului *Les batailles de la vie* îşi cunoştea lipsa sa totală de artă şi s'a resemnat cu uşurinţă. Dar dacă îşi închipuise cândva cu sinceritate că este un adevărat scriitor, şi un scriitor de talent?...

În locul lui Antoine director al Odeonului a fost numit d. Paul Gavault. Nu de acela care vine vă voi vorbi, ci de acela care pleacă, şi a cărui umbră mare pluteşte peste întreg teatrul contemporan din Franţa şi poate că şi de Iurea. Antoine se retrage dela direcţia Odeonului desgură, ruinat, dar nu obosit. El a păstrat neatinşă flacăra care-l devorează şi care l-a făcut să săvârşească atâtea lucruri mari în domeniul teatrului. Foarte mulţi oameni eminenţi şi măsuşaţi din Franţa nu ezită să acorde epitetul de genial marelui renovator al artei teatrale.

Ca toţi renovatorii mari, Antoine a avut de învins în cariera sa piedeci enorme, dar a desfăşurat cu acest preţ al energiei şi o combativitate uimitoare. Acest rege al punerilor în scenă, acest despot al culiselor a ştiut să distrugă toate obstacolele din drumul său. El a fost veşnic providenţa autorilor tineri şi obscuri. El îi căuta chiar cu înverşunare. Un nume, oricât de ignorat să fie, nu-l împiedică niciodată pe Antoine să citească manuscrisele ce i se înmănează. În felul acesta a reuşit el să descopere publicului talente mari sau mici. Foarte multe gloriile teatrale de azi îi datoresc numai lui celebritatea lor.

Este netăgăduit lucru că Antoine a comis şi greseli, acordând o importanţă exagerată câtorva autori dramatici. Dar cine e infailibil în sărmana noastră lume? Şi omenirea pare a fi mai puţin rea de cum se spune, căci fostul director al teatrului Odeon a întâlnit în calea sa numeroase simpatii. El însuşi a mărturisit-o nu mai departe de zilele trecute într-o conferinţă ținută la Universitatea populară. Clemenceau, Briand, Barrés şi alţii au făcut tot ce au putut pentru marele Antoine. Singura pricină a înfrângerii lui momentane a fost birucraţia. Ea a fost cauza ruinei lui!

Un apel al lui Henry Bernstein, prin care cunoscutul autor dramatic îi convoacă pe toţi prietenii lui Antoine să-i vie într-ajutor, a avut un efect minunat. Aderenţii celebrii şi obscuri se numără cu sutele. Graţie lor, Antoine va putea să deschidă, pare-se, un nou teatru, „Noul Odeon”, cum se va numi, în care îi va fi posibil să realizeze splendidele lui proiecte. Ce va eşi din marele om de teatru şi din noul său local? O vom afla la timp... C. R. B.

Scrisoare din Sătmar.

Introducerea costumului naţional în Lipău. — Activitatea extraşcolară a unui brav învăţător.

Mult se face pentru înaintarea ţărâniei noastre în părţile Sătmarene —, deşi nu s'a alarmat lumea românească. Sunt destul de mulţi conducători şi intelectuali devotaţi cauzei româneşti şi naţionale, cari muncesc ca albinele în tăcere. Şi din acest motiv lumea mare românească nu ştie de ostenelele şi jertfele ce se aduc la noi pe altarul culturii...

Aşa bunăoară nu s'a ştiut aproape nimic nici despre conducătorii fireşti ai Moftinenilor şi Dobenilor (G. Murăşan şi M. Ciurdariu) până ce n'au fost chemaţi pe băncile tribunalului dela Sătmar ca să dea seamă despre faptele lor... Şi cu această ocazie ni s'a umplut sufletul de bucurie, ni s'a lărgit pieptul văzând cu ochii, bărbăţia şi conştiinţa naţională, care furnică şi străbate în piepturile ţărânilor noştri „răsvăriţi”. Totodată ne-am convins, că acolo unde se muncesc conştiincios se înving toate îngrădirile şi greutăţile, cari le isvolesc potrivnicii noştri din vreme în vreme...

În cadrul acestei scrisori nu vreau să mă ocup de toate căile şi drumurile, cari duc mai potrivit pentru înaintarea şi luminarea ţărânului nostru Sătmarian, nici nu vreau ca să fac osanale muncitorilor harnici şi devotaţi, ci vreau numai să amintesc de doi idealişti, de două cazuri aproape izolate în felul lor — în părţile noastre Sătmarene — ca să servească de îndemn şi îmbărbătare aceluia, cărora le zace la inimă înaintarea culturală a oropsitului nostru popor...

Călătorului, care a trecut prin părţile noastre şi îndeosebi prin satele româneşti învecinate ale Sătmarului i-a izbit în ochi portul schimonosit, portul unguresc sau nemţesc cu straie mohorite peştrite, străine inimii, firei şi neamului nostru. Pe aceşti locuitori după îmbrăcămintă îi vine ca să-i consideri de străini, dar dacă stai cu ei de vârbă, vezi, că sunt de legea noastră strămoşască... după vorbă şi sentimente sunt români.

Şi în marea aceasta de haine schimonosite şi zdrenţe jidovite un sentiment de adăncă şi neapţepată bucurie îţi umple inima, văzându-le pe Lipăuancele noastre în serbătorescul şi pitorescul port românesc. Aceste feţişcane muncitoare şi însufleţite cu mândrie şi dragoste l-a îmbrăţişat portul nostru românesc, care este credeul vădit al romanităţii poporului nostru. Şi până când Ungurii din Sătmar pe străzile oraşului le admiră frumuseţa şi podoaba hainelor lor, inimile noastre saltă de bucurie, că vedem între peştritura asta de străini şi câte o româncuţă cu itea albă...

Şi dacă în Lipău încep azi a dispărea din casele noastre pânzăturile străine cumpărate şi dacă feţişcanele îl îmbracă portul românesc aşa de frumos — aceasta se datorează dsoarei *Minerva Selagian*.

Dsoara Minerva cu o însufleţire şi devotament fără seamăn le-a învăţat pe ţărâncele noastre la meşteşugul acului şi a războiului şi ţi-e drag să le asculte bucuria lor... Vorbesc de port ca de cea mai frumoasă podoabă a muncii lor şi sunt convinse, că acest port e şi mai frumos şi mai efîn, pentru că e mai ţiitor, decât cel împrumutat dela străini şi cumpărat de prin prăvălii. Pânăcum 40 de fete îl îmbracă portul nostru strămoşesc; însufleţirea pentru găteala aceasta frumoasă o dovedeşte mai mult chiar şi faptul, că şi din satele vecine merg la Lipău ca să înceapă model de costum, — ba şi mai mult: şi două fetiţe de jidan din sat îşi fac cu fală haine româneşti...

În foile noastre îndeosebi în „Românul” tot mai des se vorbeşte de activitatea extraşcolară a învăţătorilor. Şi la noi ici-colea câte un învăţător lucră, munceşte pentru binele şi înaintarea poporului şi în afară de păreţii şcolii, dar muncă aşa de îmbelsugată, multilaterală ca în Bozinta-mare nicăiri n'am văzut — în părţile noastre. — Chiar pentru aceea merită atenţiune deosebită. Învăţătorul harnic a comunei acesteia e *Alexandra Puşcaşiu*. Dsa a înfiinţat un cor ţărănesc; i-a învăţat

HOTELUL SAVOY BUDAPEST, VIII., József-körut 16.

Hotel modern, cu aranjament nou, încălzire centrală, apă caldă şi rece în fiecare cameră, lift ziua şi noaptea. — Sub conducerea personală a lui **Rendes Szidor.**

Camere cu un pat dela 3 coroane în sus, cu două paturi dela 5 coroane în sus, socotind aici şi încălzirea, luminatul şi serviciul

Nou sistem pensionar, proviziune la o zi pentru 4 coroane.

La petrecere mai îndelungată se dă favor. (Go 2008) Cameră pe lună pentru 80 coroane

pe feciori și fete la jocurile noastre naționale: Soameșana, Sârba, Bătuta, Călușerul și Romana — și face cu ei reprezentații teatrale. La indemnul d-sale precum și a înflăcăratului preot A. Marinescu s'au întovărășit 6 feciori (a căror nume, regret, îmi scapă) și dela banca românească „Aurore” din Baia-mare au ridicat 200 coroane pe lângă garanția d-nei lor; din acești bani apoi au cumpărat 5 violine și o „gurdună”, iar dl învățător i-a învățat pe acești tineri ai ogoarelor noastre la cele mai frumoase cântece naționale și jocuri românești. Și că ce iscusință au acești tineri în ale muzicii și în manuirea arcului, e destul să amintesc, că feciorul Judelui „primașul tarafului” îl întrece azi-mâine pe învățătorul, pe meșterul său.

Firește, că prin munca asta nespuse de grea, dar tot atât de folositoare s'a schimbat fața satului. În Duminică cârciumile-s goale. Biserica e plină, iar cântecile melodioase ale coriștilor varsă bal-

sam pe sufletele însătoșate după adevăr ale creștinilor. După vecernie aproape în fiecare Duminică și serbătoare se ține sau cor sau se face teatru după care urmează joc — la care cântă frumos și duios din violini cei 6 feciori-tărani. Cu o ocaziune am asistat la aceste serbări și trebuie să mărturisesc, că îmi venea să plâng de înduioșare, când vedeam atâta suflet și viață în țărani noștri. S'au cântat frumos: „Negruța”, „Pui de lei”, „Marșul lui Tudor” etc. și s'a jucat piesa teatrală: „Vine Vlădica”. Nu știam ce să admir mai tare: corul, jocul sau muzica.

E destul că o emoțiune adâncă m'a stăpânit. M'am depărtat cu amintiri plăcute și am credința, că dacă am avea pretutindenea așa conducători ușor s'ar putea îndrepta — și în părțile noastre Sătmărene — sufletele țărănilor către idealuri mari!...

V. Borleșteanul.

Mangra la București.

Arad, 16 Mai.

În articolul prim ne ocupăm pe larg cu importanța politică a temerării înscenării ungurești din capitala României. Mangra, după cum bănuiam eri și suntem convingși astăzi, nu este altceva decât o unealtă a guvernului unguresc, pentru a exercita oarecari presiuni asupra Vienei și asupra Bucureștilor, în aceeași vreme. Aici mai adăugăm numai atât că d. **Dimitrie Onciul**, distinsul istoric și profesor universitar bucureștean, membru al Academiei, încă împărtășește această convingere a noastră, după cum se poate vedea și din declarația ce a făcut-o unui ziarist, pe care o publicăm mai la vale. Cât îl privește pe Mangra el a fost interviewat de un ziar bucureștean și a declarat că vrea să mai stea încă două săptămâni la București. Cine poate, deci, să mai tragă la îndoială adevăratul rol de provocator al nebunului vicar dela Oradea? Aici trebuie să însemnăm că singură „Seara” s'a găsit să-i ia apărarea lui Mangra și să-i publice ineptiile calificând de „atentat” legitima explozie de sentimente românești a întregii capitale române. Știm că acest ziar are legături cu prietenul de cruce al trădătorului, cu **I. Slavici**, pe cum mai știm că directorul „Serei” este faimosul **Bogdan-Pitești** zis și **Ciupești**, dar știm și aceia că anumiți oameni politici serioși din Regat susțin acest ziar. Nu cred ei că este nedemn de numele lor un astfel de ziar? În interviewul ce publică „Seara”' scârbosul trădător încearcă să prezinte manifestația ce i s'a făcut ca o operă a noastră, a noastră de aici din Ardeal. Cică noi l'am fi pus pe d. **Ion Bianu** să-l alunge dela Academie. Tot în acest interview trădătorul acuză șefii noștri politici că sunt plătiți de guvernul României. Am vrea să dovedească mizerabilul aceste afirmații, el care zice în același interview că este Român cinstit cum a fost în „întregă” viața lui.

Intervenția diplomatică se zice că s'ar fi făcut. Contele Czernin ar fi cerut explicații verbale ministrului de externe român, dlui **E. Porumbaru**. Sunt două versiuni asupra răspunsului ce a primit ambasadorul austro-ungar. Se zice, dintr'o parte, că guvernul român ar fi dat deplină satisfacție Austro-Ungariei, din alta se spune că ministrul externelor române ar fi făcut anumite rezerve arătând că și Mangra este culpabil prin faptul că s'a prezentat la Academie nepoftit și a fost făcut atent că dacă se va prezenta va fi tratat așa cum a fost. Noi înclinăm să credem adevărată a doua versiune deoarece, contrar știrii

noastre de ieri, d. **I. I. C. Brătianu** n'a voit să-l primească pe trădător, cum de altfel nu l'a primit nici mitropolitul **Pimen** al Moldovei.

Presa ungurească întregă se ocupă la loc de frunte cu înfierarea trădătorului nostru. Nici nu mai începe îndoială că e unanimă în a cere completă satisfacție pentru membrul imun al parlamentului maghiar. D. **N. Iorga** și-a dezvoltat astăzi conferința despre „Renegații în trecutul neamului românesc”. Marele nostru istoric a vorbit admirabil. Așteptăm să primim această conferință pentru a o publica și în ziarul nostru.

Știrile noastre pe ziua de azi sunt următoarele:

Cum s'a întâmplat eschiderea?

Correspondentul din București al ziarului „Az Est” a avut o nouă convorbire cu d. **Dr. C. Istrati**, care a presidat ședința de ieri a Academiei. Distinsul bărbat de stat și om de știință, relativ la eschiderea lui Mangra, a spus următoarele:

— Noi, membrii Academiei Române l'am exchis dintre noi pe trădătorul neamului și cred că oriunde numai așa se putea aranja o astfel de afacere.

La întrebarea ziaristului că Mangra e eschis numai dela ședințe, ori și dintre membrii Academiei, d. Dr. Istrati i-a răspuns:

— Noi l'am eschis pe Mangra de pretutindenea, unde numai există un Român cinstit. Aceasta ni-a fost datorită!

D. profesor universitar **Onciul** a declarat:

— Deși regulamentul Academiei spune explicit, că membrii sunt aleși pe viață, totuși avem dreptul să-l exchidem pe acela, a cărui prezență face cu neputință ținerea ședinței. Faptă cu un astfel de om, care ne-a trădat chestia noastră națională, nu putem proceda altcum. Noi, membrii Academiei, regretăm foarte mult, că a putut sta și până acuma printre noi un trădător. Cred însă că pe Mangra anume l'au trimis din Ungaria la noi. Dacă aceasta e adevărat, atunci afacerea e cu mult mai gravă. Apariția lui Mangra și a secretarului său **Regman** tuturor le pare suspectă.

În ședința extraordinară de ieri a Academiei — scrie „Az Est” — ori ce altă chestiune a fost luată dela ordinea zilei și numai cu Mangra s'au ocupat. Hotărârea de eschidere a fost adusă unanim. D. profesor universitar **N. Iorga** în ședința publică de azi vorbește despre: „Trădătorii neamului în trecut și prezent”.

Distinsul scriitor și membru al Academiei, d. **Barbu St. Delavrancea** i-a declarat correspondentului maghiar că eschiderea lui Mangra se poate considera ca definitivă.

Declarațiile dlui Iorga.

De când a fost ales membru al Academiei române Mangra, n'a luat niciodată parte la ședințe, nici măcar n'a fost prezentat. Și vine toc-

mai astăzi, când Tisza li dă certificat de cel mai bun deputat din Camera maghiară.

— Ne-ar interesa să știm cum s'a prezentat vicarul la Academie?

— El a venit Mercuri în contact cu d. **Bianu**, care, într'o convorbire particulară i-a pus în vedere că se expune.

Mangra i-a răspuns însă că și astăzi el e un bun român și că are inima cea mai curată și tot așa și sufletul îi e românesc. A mai asigurat vicarul că-l interesează cultura românească și de aceea a venit.

Când a venit la ședință membrii Academiei au căutat să-l prevină din nou și au delegat pe d. **Anghel Saligni**, care i-a făcut cunoscut textual următoarele:

Unanimitatea membrilor Academiei este hotărâtă să nu ia loc alături de d-ta. Vei trage toate consecințele și nu am venit să ascult un răspuns al d-tale ci numai să-ți comunic această.

Vicarul a răspuns atunci dlui **Saligni** că statutele Academiei îi dau dreptul să asiste la ședințe și va asista.

Atunci membrii Academiei au luat loc în ședință într'o margine a sălii, lăsând pe Mangra izolat.

Chiar după aceea, ea — spune d. Iorga — am anunțat tare în ședință că voiu vorbi în cârând despre „Renegații în trecutul poporului românesc”.

Mangra însă n'a plecat. A așteptat chiar după ridicarea ședinței să i se vorbească ceace nu s'a întâmplat și atunci cel din urmă s'a ridicat de pe scaun și a eșit.

Ceeace a urmat știți.

Ce zice d. șef de poliție?

Ziaristul maghiar a convorbit și cu d. **Corbescu**, șeful poliției din București, care i-a spus acestea:

— Eu, în calitate de șef al poliției din București, numai atât pot spune, că ieri l'am cercetat pe Mangra la hotelul „Metropol” și i-am adus la cunoștință, că mai mult nu poate lua parte la ședințele Academiei Române. El mi-a declarat că nici nu va merge mai mult la ședințe.

Mitropolitul primat al României l'a dat afară pe Mangra!

Ieri, după ce d. **Corbescu** i-a adus la cunoștință lui Mangra hotărârea Academiei, vicarul transfig s'a dus să-l viziteze pe **I. P. S. Sa Pimen**, mitropolitul primat al României. Nu și-a trimis cartă de vizită, ci l'a anunțat pe primatul că un preot ardelean vrea să-l vorbească. Mitropolitul primat a deschis puștii ușa și când l'a văzut în antreu pe Mangra, i-a isbit ușa înaintea nasului.

Și Regman se anunță.

După o telegramă sosită la Bdapesta, mâna dreaptă a lui Mangra, **Dr. Regman**, care-l însoțise pe trădător la București a dat azi o declarație în care spune că nu-i adevărată știria că primatul României nu l'ar fi primit pe Mangra, ci n'a fost acasă și așa Mangra îl va vizita azi după ameză pe primatul.

D. N. Iorga despre trădător.

Ni se telegrafiază din București:

Astăzi a ținut Academia ședință publică într'o atmosferă festivă. D. N. Iorga și-a dezvoltat conferința despre „Renegații în trecutul neamului românesc”. Contrar obiceiului, d. Iorga și-a cerut conferința spre a evita ori ce răstălmăcirii. Discursul a fost de-o clasică sobrietate impresionând publicul asistent în mare număr prin logica strânsă, prin forța convingerilor și prin demnitatea expunerii lipsite de invective personale. D. N. Iorga a arătat cum toți renegații legel, al națiunii și al idealului s'au prăbușit sub povara oprobiului public.

Semioficiosul guvernului român despre excluderea lui Mangra.

Semioficiosul guvernului român „Viitorul” comentând hotărârea Academiei privitoare la excluderea lui Mangra scrie că Academia română are în baza statutelor ei dreptul să excludă pe orișicine dela Academie a cărui prezență provoacă tulburarea ordinii. Academia română — scrie „Viitorul” — e

cea dintâi instituțiune culturală românească. Membrii ei sunt personaje distinse, cari reprezintă cultura românească și peste hotarele țării și au datoria morală să promoveze și să aperse cultura și limba românească.

Mangra n'a satisfăcut acestui obligământ al său; el a păcătuțit împotriva culturai românești. Intre astfel de împrejurări Mangra nu are ce căuta la ședințele Academiei. Excluderea lui Mangra n'a fost o demonstrație politică ci numai o chestie de ordin pur cultural.

Presă din România despre Mangra.

După cum ni se anunță din București, toate ziarurile din România dau rapoarte amănunțite despre evenimentele din fața Academiei și publică interviuri cu trădătorul și singuraticii membri ai Academiei. Intreaga presă din Regat laudă studențimea pentru atitudinea ei față de trădătorul Românilor. „Independance Roumaine” infierează cu cuvinte aspre „cutezanța” lui Mangra de a se înfățișa la ședințele Academiei.

Ziarele vieneze.

„Die Zeit” are un prim articol din care extragem următoarele: „Transilvănenilor, în toată vremea prieteniei noastre cu România, le-a umblat tot atât de rău ca și astăzi. Românii din Regat și-au înghițit însă durerea națională fiindcă alipirea de monarhia noastră în chestiuni de politică externă le era atât de prețioasă. Acum erupe întreaga furoarea națională reținută un veac de om, fiindcă diplomația noastră nu mai numără nimic”. Ziarul face reproșuri contelui Berchtold că n'a știut să contracareze tentativele rusești față de România.

Presă maghiară.

„Pesti Hirlap”. Sub titlul „Așteptăm satisfacție” ziarul „Pesti Hirlap” se ocupă la loc de frunte cu „insultarea” ce i s'a adus lui Mangra în București de către întreaga capitală, aceluși Mangra, care a obținut mandatul de deputat în urma cassel de partid a lui Ladislau Lukács și în urma sprijinului micului rege al Bihorului”. Ziarul termină cerând cea mai deplină satisfacție pentru „insulta” adusă unui cetățean ungar, membru al parlamentului ungar.

În altă parte, același ziar spune, că cea mai acceptabilă reparație pentru „insulta” adusă lui Mangra ar fi, nu camilafca de vladică, ci aceea că Mangra să meargă din nou la București, iar acei cari l'au insultat atât pe el ca deputat maghiar cât și drapelul statului ungar sub escortă militară să-l treacă pe dinainte salutându-l.

„Pester Lloyd” publică dela corespondentul său din București următoarele:

„Corespondentul Dvoastră a vizitat ieri la locuința din „Hotel Metropole” pe vicarul episcopesc și deputatul V. Mangra. Vicarul, care se afla în societatea secretarului și nepotului său, Dr. Regman, revizor școlar și asesor consistorial la consistorul din Oradea-mare, a confirmat știrile ziarelor despre demonstrațiunile de ieri, a adăos însă, că nu a primit lovituri, ci a fost prins numai de mâncă, și că studentii au încercat să-l tragă jos din trăsura. El a declarat corespondentului dv. că prefectul de poliție, Corbescu l-a adus după amiază la cunoștință hotărârea Academiei, și așa s'a decis să nu mai ia parte la ședințele Academiei. Deputatul Mangra va părăsi eventual mâine București.

Vorbind despre urzitorii atentatului deputatul Mangra a declarat: „Urzitorii morali ai atentatului sunt conducătorii partidului național român din Ungaria, cari volesc să împiedece, să am atingere personală cu lumea politică din România, pentru ca să-l deschid ochii ei să vadă egolsmul conducătorilor români din Ungaria. Demonstrațiile de ieri — a spus Mangra mai departe — au fost organizate de mai mulți profesori universitari, între alții de Jorga, Bianu și alții”.

„Budapest”, organul lui Kossuth F., publică la loc de frunte un articol intitulat „Puga lui Mangra”. Autorul acestui articol protestează împotriva „gravel insulte” ce s'a adus unuia membru al parlamentului maghiar și aprobă faptul că primul ministru să ceară satisfacție pentru această „insultă”, dar autorul cere lui Tisza să facă un demers similar la București și în chestia Maghiarilor din România, cari sunt oprți să învețe și să se roage lui Dumnezeu în limba ungară.

„Budapesti Hirlap”. „Mangra Vazul” este titlul articolului prin care se termină cu concluzia: „Să fim buni și cu mâna largă față de cel bun și credincios, dar să fim cruzi cu mincișii, cu fariseii și vânzătorii”. Articolul este o violentă diatribă împotriva neamului românesc și împotriva României.

„Az Ujság”. Într'un ton calm, ziarul semioficios al lui Tisza cere României o atitudine mai puțin ofensivă, câtă vreme prietenia ei față de Austro-Ungaria și așa nu l-o mai poate cere.

Știrile zilei.

Victoria diplomatică a Românelor.

Milano. — Sub titlul „O pagină de victorie diplomatică” publicistul Vicco Mantegazza scrie în „Corriere della Serra” un elogios articol la adresa României în care spune:

„Cartea Verde prezintă o deosebită importanță mai ales pentru epoca din al II-lea războiu balcanic. Ce e drept ea nu conține toate actele privitoare la această epocă, deoarece o parte a documentelor a trebuit să fie exclusă în urma hotărârilor puterilor respective de a nu le da publicității. Aceste lipsuri însă sunt înlocuite prin propriile rapoarte făcute de primul-ministru Maritescu regelui Carol, și pentru publicarea cărora nu e nevoie de aprobarea unei puteri străine.

Din documentele publicate în această carte însă se poate constata că România a avut dela început o atitudine corectă față de Bulgaria și a căutat o înțelegere pașnică. Mai mult decât atât, România oferă Bulgariei un împrumut și era gata să intre și în alianța balcanică și să trimită două corpuri de armată peste Dunăre. Din toate acestea se poate deduce nepriceperea diplomației bulgare pe timpul cabinetului Gheșoff, nepricepere care poate fi scuzată dar nu atenuată.

Mantegazza vorbește apoi de știrile trase de Rusia și de atitudinea delavorabilă a Austriei față de revendicările României.

În jurul noului împrumut al României.

București. — Ziarele din Paris au publicat știrea că România ar negocia un nou împrumut de 300 milioane și că acesta s'ar face în Franța.

După cât suntem informați acest împrumut este posibil să se facă, dar, în tot cazul nu acum, ci la sfârșitul lunei August. Tratatul va urma înaintea serbătorilor și vor continua și în cursul lunei Mai. Nu se știe dacă noul împrumut se va face în Franța sau în Germania. Este posibil că cele 300 milioane să fie acoperite parte de către bancherii francezi parte de către cei germani.

După cât suntem informați acest împrumut în vederea necesităților interne și, după cum am anunțat și altă dată, se contractează prin mijlocirea Băncii Naționale.

Importanța ședință a consiliului superior al marinei franceze.

Paris. — Consiliul superior al marinei a ținut Duminică ședință sub președinția ministrului marinei. Deși se păstrează cel mai strict secret asupra hotărârilor luate în acea conferință, totuși s'a aflat că s'au luat unele dispoziții cu privire la un viitor război. Conform acestor hotărâri, comanda supremă a flotei franceze va fi încredințată în caz de război amiralului Lapeyriere. După noul program de luptă, vasele-amiral vor lua parte activă la lupte.

Războiul mexico-american inevitabil.

Berlin. — Din Washington se telegrafiază că războiul între America și Mexic e inevitabil.

Un marin american, arestat de mexicanii sub bănuială de spional, a fost împușcat fără a fi trimis înaintea curții marțiale.

Dwison, subsecretarul dela ministerul de război a declarat eri că America va declara război republicii mexicane, dacă această știre se confirmă.

Președinte Huerta va fi făcut responsabil pentru acest incident.

Veracruz. — Joi o trupă de 200 insurgenți au ocupat orașul Tuxpan. Garnizoana guvernamentală în număr de 400 oameni, care apăraseră orașul s'a refugiat în munți.

Tratatul între Epiroți și comisia internațională.

Viena. — „Albanische Korrespondenz” primește știrea din Corfu că între comisia internațională de control din Albania și delegații Epiroților s'a ajuns în principiu la o înțelegere asupra condițiilor de pace. Tratatul decurge acum asupra detaliurilor.

Tisza și Krobotin.

Budapesta. — Ziarele au lansat știrea că ministrul de război Krobotin se va retrage în curând din postul său. Motivul ar fi divergențele de păreri ce s'ar fi ivit între primul ministru ungar și ministrul de război în jurul salariilor ofițerilor. Agenția Telegrafică maghiară autorizată din loc competent desminte aceasta declarând, că între contele Tisza și ministrul Krobotin e deplină înțelegere.

Mutarea ministerului comun de finanțe la Budapesta.

Budapesta. — În ședința de azi a subcomisiei de finanțe a delegațiunii ungare s'a adoptat după discursurile delegatului Isekutz și a ministrului Bilinski propunerea făcută de raportorul Szöllő Géza pentru mutarea ministerului comun de finanțe cu sediul la Budapesta.

Perechea regală daneză în Paris.

Paris. — La orele 3 după amiază a sosit aici perechea regală daneză, căreia i s'a făcut o primire pompoasă. Perechea regală a fost la gară așteptată de președintele Poincaré, membrii legațiunii daneze și demnitarii statului francez.

INFORMAȚIUNI.

Ciudățeni.

Arad, 16 Maiu 1914.

Din Londra vine știrea, că sufrageta Mary Richardson, care la 10 Martie a sfâșiat admirabila pânză a lui Velasquez: Venus la oglindă, a găsit o imitare în persoana unei coluptătoare.

O altă sufragetă în vârstă de vre-o 45 de ani, elegant îmbrăcată și întovărășită de un domn, a intrat, în ziua deschiderii, în expoziția anuală a Academiei regale de pictură.

O multime elegantă umplea salele din Burlington House și toată lumea vorbea și discuta cu aprindere asupra operelor expuse.

Deodată un șgomot de sticle sparte amuți toate convorbirile. Sufrageta aduse lovitura de grație, spărsese geamul și acum se ocupa în liniște cu ciorțirea unuia din cele mai prețioase dintre lucrările expuse: portretul romancierului Henry James de celebrul pictor I. S. Sargent.

O clipă lumea rămase împetrită; dar imediat păzitorii și spectatorii își detoră seama că se găsesse în fața unei sufragete, care tot una li este, dacă nu li se dau drepturile, și deci este în stare să prefacă în tădări și zdrențe toată expoziția, și se repezără asupra ei cu strigăte de: „dați-o afară”, „linșați-o”.

Domnul, cu care sufrageta intrase în expoziție n'avu de lucru — se vede că-l păștea păcatul — și se încumetă să-și apere tovarășa dar fu stălcit în bătae.

Pentru câteva momente sala expoziției se transformă într-o arenă de luptă, unde pumnii curgeau în strigătele ostile ale vizitatorilor și discursul aprins al sufragetei, care în învâlmășeală și tumultul acela de iad își apăra dreptatea cauzei pentru care luptă.

Și așa prinsă de multime ca într'un clește de fier, sufrageta distrugătoare, fu scoasă afară din expoziție și apoi dusă la comisariat.

Hodorogul va rămânea de pomină în istoria Ungariei, dar mai ales a neamului nostru. A venit ea o bombă și pe cât de neașteptată i-a fost sosirea pe atât de celebru li este scurțul traiu de până acum. Cine n'a vorbit despre Hodorog, câtă spargere de cap n'a pricinuit în dreapta și în stânga.

Istoria viitoare a Ungariei va putea trata întreaga viața statului ungar din zilele noastre sub numele colectiv: Hodorog. Mentalitate anahronistă, zăpăcăală, intolerantă, în sfârșit tot ce poate cuprinde căldarea întunecată de aburi a unor suflete, se cuprind în acest cuvânt. Iată toată celebritatea acestui nume: Hodorog. „Hodorog” planează peste întreaga viața publică din Ungaria.

Din atâta celebritate trebuia prins un mănunchi și așezat drept aureolă în jurul unei căpățane de ase-

ștințitoare celebru
statului preot din
falsifică soarta să
„ce”. Ce lucruri
pînă din capu
ștărilor nemeșiei sal

După noua del
pînă de vârstă
la 60, la 55 de
Spre a dovedi
că „tare”, căpit
era probă cerută
ca americană.

Ofițerii americi
metri pe jos, in

Capitanul Yaib
metri, a doua
cînța a fost: gre
președintele arterie
schimb pulpele

Comandantul
sterului, reclama
marazi.

Dintr'un inter
se a nu s'a produ

Astăzi miile
toate libertățile
plomatice din A
român, cari vâ

Atențatele de
soana, onoare.
noștri martiri d
poate mai eleva
lor lui kir Veni

Mersul v
nuntă: schimb
plol.

Prognostic
Temperatu

„Astra” la
port: Sunt ră
șile acestea,
dintre comun
tălnirea e ma
să oamenii în
preocupăți de
nesc mai an
care. Totuș
mare al „Ase
nismului, ap
succes de un
cupările ziln
și țării din
mănești. Ast
geri și o suc
race, iar acu
brii comitetu
obținut în ia
turneu prin
turi și înder

Turneul l
muna lancel
cu 1400 sulf
cu două cor
confesională

In ziua a
niu Muntean
au celebrat
colo împreu
le-a dat fru
sub conduc
„Priceasnă”
pre însemnă
să a unui p
Muntean în
venirei dor
și invită pu

In ziua a
niu Muntean
au celebrat
colo impreu
le-a dat fru
sub conduc
„Priceasnă”
pre însemnă
să a unui p
Muntean în
venirei dor
și invită pu

In ziua a
niu Muntean
au celebrat
colo impreu
le-a dat fru
sub conduc
„Priceasnă”
pre însemnă
să a unui p
Muntean în
venirei dor
și invită pu

In ziua a
niu Muntean
au celebrat
colo impreu
le-a dat fru
sub conduc
„Priceasnă”
pre însemnă
să a unui p
Muntean în
venirei dor
și invită pu

In ziua a
niu Muntean
au celebrat
colo impreu
le-a dat fru
sub conduc
„Priceasnă”
pre însemnă
să a unui p
Muntean în
venirei dor
și invită pu

In ziua a
niu Muntean
au celebrat
colo impreu
le-a dat fru
sub conduc
„Priceasnă”
pre însemnă
să a unui p
Muntean în
venirei dor
și invită pu

In ziua a
niu Muntean
au celebrat
colo impreu
le-a dat fru
sub conduc
„Priceasnă”
pre însemnă
să a unui p
Muntean în
venirei dor
și invită pu

In ziua a
niu Muntean
au celebrat
colo impreu
le-a dat fru
sub conduc
„Priceasnă”
pre însemnă
să a unui p
Muntean în
venirei dor
și invită pu

In ziua a
niu Muntean
au celebrat
colo impreu
le-a dat fru
sub conduc
„Priceasnă”
pre însemnă
să a unui p
Muntean în
venirei dor
și invită pu

In ziua a
niu Muntean
au celebrat
colo impreu
le-a dat fru
sub conduc
„Priceasnă”
pre însemnă
să a unui p
Muntean în
venirei dor
și invită pu

In ziua a
niu Muntean
au celebrat
colo impreu
le-a dat fru
sub conduc
„Priceasnă”
pre însemnă
să a unui p
Muntean în
venirei dor
și invită pu

In ziua a
niu Muntean
au celebrat
colo impreu
le-a dat fru
sub conduc
„Priceasnă”
pre însemnă
să a unui p
Muntean în
venirei dor
și invită pu

In ziua a
niu Muntean
au celebrat
colo impreu
le-a dat fru
sub conduc
„Priceasnă”
pre însemnă
să a unui p
Muntean în
venirei dor
și invită pu

In ziua a
niu Muntean
au celebrat
colo impreu
le-a dat fru
sub conduc
„Priceasnă”
pre însemnă
să a unui p
Muntean în
venirei dor
și invită pu

In ziua a
niu Muntean
au celebrat
colo impreu
le-a dat fru
sub conduc
„Priceasnă”
pre însemnă
să a unui p
Muntean în
venirei dor
și invită pu

In ziua a
niu Muntean
au celebrat
colo impreu
le-a dat fru
sub conduc
„Priceasnă”
pre însemnă
să a unui p
Muntean în
venirei dor
și invită pu

17 Mai 1914.

și Krobatin.

isat stirea că
va retrage în
r fi divergen-
e primul mini-
in jurul sala-
fică maghiară
minte aceasta
a și ministrul

un de finanțe

azi a subco-
ungare s'a a-
ului Isekutz și
făcută de ra-
area ministe-
la Budapesta.

în Paris.

azi a sosit aici
s'a făcut o
ală a fost la
incarcă, mem-
arii statului

UNI.

Mai 1914.

Mary Richard-
ila până a lui
o imitare în

e-o 45 de ani,

domn, a intrat,
ă a Academiei

din Burlington

u aprindere

nuți toate con-
grafia, spâr-
cu ciopirirea
rările expuse:
e celebrul pic-

imediat păzi-

se găsește în
dacă nu li se
prefacă în țân-
zără asupra ei

în expoziție

acatul — și se
fu stăleit în

și se transformă

geau în strî-
aprinș al su-
acela de iad

cește de fier,

din expoziție

istoria Ungari-

nit ca o bom-
ea pe atât de
um. Cine n'a
cap n'a pri-

rata întreașă

b numele co-
ă, zăpăceală,
inde căldarea
uprînde la a-
i nume: Ho-ă vîlța pub-

mănușchi și

țane de asc-

manătoare celebritate. Ea s'a găsit între umerii ru-
zeanului preot din Maramureș Balogh, care astfel avu
alcaica soarte să fie cel dintâi nemeș de „Hajdudo-
ca”. Ce lucruri urâte vor trebui să se trezească în
mîntea din capul aureolat de câte ori se va gândi la
cîntul nemeșii sale: Hodorosc-trosce-trosce.

După noua lege a cadrelor din marina franceză,
mîntea de vîrstă a căpitanilor de vas a fost scoborâtă
de la 60, la 55 de ani.

Spre a dovedi, că la 55 de ani și jumătate omul e
capabil „stare”, căpitanul Yaimé și-a impus să încerce a-
gra probă cerută ofițerilor din activitate, din ma-
rina americană.

Ofițerii americani sunt obligați să facă 80 de chi-
lometri pe jos, în interval de 3 zile.

Căpitanul Yaimé, a parcurs în prima zi 50 de chi-
lometri, a doua zi restul de 30 de kilometri. Conse-
cinta a fost: greutatea i-a scăzut dela 92 klgr. la 84;
presiunea arterială dela 22.9, a trecut la 19.8; în
schimb pîlpela (conturul) au câștigat un centimetru.

Comandantul Yaimé, a făcut apoi un raport mini-
sterului, reclamând aceeaș probă și pentru ceilalți ca-
marazi.

Dintr'un interview al lui Venizelos:
„La timp de paisprezece luni de ocupațiune grecească
nu s'a produs acolo nici cel mai mic incident.

Astăzi miile de Cutovlahi din Grecia se bucură de
toate libertățile și puteți întreba pe reprezentanții di-
plomatici din Atena, Salonic și Ianina ai guvernului
român, cari vă pot spune cum sunt tratați Aromânii”.

Atențiile de tot felul cari se comit zilnic la per-
soana, onoarea, avutul, religia și la memoria fraților
noștri martiri din Macedonia confirmă în mod nu se
poate mai elocvent sinceritatea și autenticitatea vorbe-
lor lui kir Venizelos

Sptc.

Mersul vremii. Institutul meteorologic a-
munță: schimbarea temperaturii, în unele locuri
plol.

Prognostic telegrafic: vreme moale.
Temperatura la amiază a fost 16.6 C.

„Astra” la Iancăhid. Primum următorul rap-
port: Sunt rare manifestările culturale în păr-
țile acestea, (cott. Torontalului) căci distanța
dintre comune e mare pe deoparte, încât în-
tîlnirea e mai anevoioasă, pe de altă parte, în-
să oamenii în stare materială foarte bună, sunt
preocupați de afacerile lor economice și se por-
nesc mai anevoie la vre-o manifestare oare-
care. Totuș despărțământului Becicherechului

mare al „Asociațiunii” situat la granița româ-
nismului, aproape de Tisa, râul simbolic — i-a
succes de un timp să scuture nepăsarea și preoc-
upările zilnice, și să întrunească intelectualii
și țărani din acest ținut, la sfaturi și serbări ro-
mânești. Astăziarnă a ținut o seamă de prele-
geri și o succasă festivitate culturală în To-
race, iar acum în primăvară și peste vară mem-
brii comitetului s'au hotărât în urma succesului
obținut în iarnă, să facă în mod apostolic un
turneu prin despărțământ, ca să împartă sfa-
turi și indemnuri poporului românesc.

Turneul l'a început în 27 Aprilie st. v. în co-
muna Iancăhid, — situată aproape de Tisa —
cu 1400 suflete, curată românească, dar durere
cu două confesiuni și biserici, însă fără școală
confesională!

În ziua aceea membrii comit. preoții Euge-
niu Muntean și Gheorghe Teoran din Torace
au celebrat cu preotul gr. or. N. Raichici de a-
colo împreună sfta liturghie, iar răspunsurile
le-a dat frumos corul bis. din Toracul mic de
sub conducerea dlui Ion Petroviciu învăț. La

„Priceasnă” pâr. Teoran a ținut o predică des-
pre însemnătatea școalei conf. în viața religioa-
să a unui popor. La finea serviciului preotul
Muntean ține o scurtă vorbire despre scopul
venirei dlor și ținerea ședinței de după amiază
și invită publicul numeros la serbare.

Festivitatea a fost deschisă prin dir. desp.
părintele Vich. Petroviciu care înzistă asupra
culturii naționale. Au urmat apoi prelegerile
dlor: T. Stoianoviciu despre rolul școalei conf.
în viața unui popor. Ca învățător a adus multe
exemple convingătoare. Părintele G. Teoran a
vorbit despre felul și folosul cel aduce cetitul
cărților bune, aducând multe pilde vii din viața
noastră zbuciumată. Învăț. Nic. Onciu a ținut
o conferință despre inamicul cel mai mare „al-
coholismul”, pe care îl prezintă în toată goli-
ciunea lui. Părintele Eug. Muntean cetește des-
pre „scopul Asociațiunii” și invită pe cei pre-
zenți să se înscrie de membrii cel puțin aju-
tători, ca să poată primi și ceti cărți folositoare.
Notez cu plăcere că între prelegeri ne-a delectat
corul bisericii din Toracul mic.

S'a organizat apoi agentura și s'au înscris
de toți 20 membri, dintre cari doi sunt (preoții
din loc) ordinari. Agenturii i s'a donat apoi a-
proape 50 bucăți de cărți, dăruite de comitetul
central al despărțământului nostru pe seama fie-
ștecărei agenturi. Președintele aducând laudă
țărănilor prezenți închide festivitatea.

Noi cari am descins în această comună
ne-am făcut datorința, am sămănat semințe, iar
pentru ca să aducă roade, e datorința conducă-
torilor din comună ca să se îngrijească, căci
teren de muncă este, și e bun.

Românii din Iancăhid sunt în stare bunicică.
Deși la periferie, ei sunt buni români și nu sunt
încă seduși de sectari, cari omoară atâtea su-
flete pe aici. M'am convins că străbate până
aci dintre foile noastre populare: „Libertatea”,
„Foia Poporului”, „Poporul Român” și „Foia
Poporului Român” apoi „Românul” și „Con-
sinzeana”.

Ei ar putea deveni însă și mai buni prin stă-
ruința conducătorilor, deci a lor e sarcina și res-
ponsabilitatea.

La festivitate a luat parte tot poporul din
loc, ba chiar și din comuna vecină Toracul-
mic, toată inteligența din loc și din jur.

Pentru toți cred că ziua de Duminică a fost
plăcută și plină de indemnuri culturale și na-
ționale. — Coresp.

Consătuirea naționalistilor-democrați din Bu-
curești. Mercuri seara comitetul executiv al par-
tidului naționalist-democrat din București a ținut
ședință în localul clubului, din calea Victo-
riei 51, discutând chestiunea propagandei elec-
torale în capitală, cu prilejul alegerilor pentru
constituantă.

D. V. M. Kogălniceanu a propus că organ-
zația bucureșteană trebuie să înceapă imediat
campania electorală, ținând întruniri în fiecare
culoare, rămânând a se încheia seria lor printr'o
mare întrunire publică.

D. Dr. St. Bogdan a propus ca să se delege
diferiți membri, cu organizarea întrunirilor pe
culori. În acest scop s'au ales următoarele per-
soane: d. Păun Balea, pentru culoarea de Roșu;
d. Sever Tipeiu, pentru culoarea de galben; d.
Niculescu-Picheru, pentru culoarea de verde;
d. Traian G. Stoenescu, avocat, pentru culoa-
rea de albastru; d. Petre Georgescu, avocat,
pentru culoarea de negru.

De asemenea s'a hotărît scoaterea unui ziar
pentru susținerea candidaturilor naționalist-de-
mocrate bucureștene și facerea cunoscut în ma-
sele mari ale alegătorilor punctele de vedere
ale partidului față de constituantă, exprimate în
manifestul iscălit de delegația comitetului con-
ducător și publicat în ziare.

De asemenea s'a hotărît ca în cursul săptă-
mănei viitoare să se țină întruniri pe culori. Pri-
ma întrunire se va ține Luni 5 Mai, orele 8 jum.
seara, în culoarea de roșu, în localul clubului,
din calea Victoriei Nr. 51.

O decorație meritată. Am anunțat acum câteva
zile că bravul aviator Nunucă Protopopescu din
București, care zace în sanatoriul doctorului Ge-

rotta de pe urma accidentului suferit la Mi-
hăești, a fost decorat cu medalia „Bărbăție și
Credință” cl. I.

E fără îndoială o decorație meritată, scriu
ziarele din București, căci Nunucă Protopo-
pescu înfruntând văzduhul a reînviat vechea
bărbăție românească, a dat probă de o putere
de jertfă care reaminteste vremurile vitejei
strămoșești.

„Monitorul Oficial” publică raportul dom-
nului V. G. Morțun, ministru de interne, prin
care cerea M. S. Regelui să acorde această bi-
nemeritată distincțiune, bravului aviator.

lata acest raport:

D. Nicolae D. Protopopescu, a dat dovezi
de vrednicie și eroism cu prilejul numeroaselor
sboruri și mai cu seamă în cel din ziua de Mier-
cure 9 Aprilie a. c., între București-R. Vâlcea-
Slatina, expunându-și viața și arătând astfel că
este un îndrăzneț aviator, pe ale cărui servicii
țara poate ori când să se întemeieze.

Pentru aceste acte, subsemnatul are onoare
a ruga respectuos pe Majestatea Voastră să bi-
nevoiască a semna alăturatul proiect de de-
cret prin care i se conferă medalia pentru Băr-
băție și Credință clasa I.

Sunt cu cel mai adănc respect,

Sire,
Al Majestății Voastre prea supus și prea ple-
cat servitor

Ministru de interne
V. G. Morțun.

1914, Aprilie 21.

Excursia suveranilor români. Ni se comu-
nică din București: Alaltăieri la orele 10 dim.
cu iahtul „Domnița Florica” suveranii și prin-
cipii moștenitori au sosit la Călărași. Muzica
reg. 20 de infanterie era la debarcader. D. Po-
pescu Ulmu, primarul orașului, a primit pe su-
verani cu tradiționala pâine și sare. După face-
rea cuvenitelor prezentări, Augustii oaspeți au
trecut în pavilionul de recepție.

La ora 11 suveranii și principii moștenitori
s'au imbarcat pe iahtul „Domnița Florica” iar
la ora 11 și jum., s'au imbarcat pe „Ștefan-cel-
Mare” care staționa în dreptul Borcei.

La Siliștra: La ora 12 Augustii oaspeți au so-
sit la Siliștra, unde au luat masa, apoi în mai
multe automobile au vizitat com. Calipetrow,
Pocina, Babuc, Caraorman, și Pondicia.

La Afatlar, cortegiul s'a oprit. Populația era
foarte entuziasă.

Intr'un chioșc împodobit cu verdeață, sub-
prefectul Rădulescu a prezentat consiliul comu-
nal cu primarul având pe o tavă tradiționala
pâine cu sare, din care M. S. regina a tăiat o
bucătică și a dat-o prințului Nicolae, care a
mâncat-o cu poită. Tot aci regina a primit toa-
te buchetele de flori naturale ce i le-au prezen-
tat copiii noilor supuși pe care i-a desmerdat
cu dragoste de mamă. În momentul pornirii
automobilelor, 30 călăreți turci cu drapele na-
ționale au pornit în escorta automobilelor. De aci
au trecut prin comunele Sinia, Eni, Lacle, pe
unde populațiunea a aclamat cu însuflețire și
dragoste vădită de a avea ocaziunea să vadă
pe suveranii noiei lor patrii. S'au oprit în comuna
Acadânlar, reputată ca stațiune climaterică.

Reîntoarcerea a avut loc pe acelaș drum.

La Ostrov: La 7 seara suveranii au sosit la
Ostrov. Noaptea au rămas aci, iar ieri diminea-
ță augustii suverani și principii au continuat ex-
cursiunea în susul Dunării.

Descoperiri arheologice la Rodos. Agenția
telegrafică ateniană este informată din isvor si-
gur că Italienii activează săpăturile în mai toată
insula Rhodos și mai ales în fortăreața dela Fi-
lierimon și Dafni, lângă satul Kremasti, acolo
unde se afla vechiul oraș Jalyssos. Italienii au
găsit numeroase anticități de o foarte mare în-
semnătate, pe cari le trimit îndată în Italia. Au

PRIMA FABRICĂ BRAȘOVEANĂ DE ȘLEFUIT MARMORĂ, GRANIT, SYENIT, LABRADOR ȘI PEATRĂ

NAGY JÓZSEF

pietrar Brașov (Brassó), Kut-u. 50.



Magazin permanent și expediție de obiecte de GRANIT
și MARMORĂ din patrie și străinătate. — Execută tot-
felul de lucrări pentru clădiri, cripte, monumente
mormântale și statui, lucrări de marmoră pentru
mobile, garnituri pentru hotele și cafenele, portale, vane,
plăci pentru pereți și table comemorative, în orice grosi-
me din plăci de marmoră și granit din patrie și din
străinătate. — Dela orice oferte 10% rabat. (Na 2068)

găsit de asemenea mormântul celebrului general Aristomene, care a fost inmormântat la Jalyssos. Două sute de săteni și o sută de soldați sunt ocupați cu săpăturile. Sunt zeci de lazi pline cu antichități și au fost imbarcate deja din satul Trianta și au fost expediate în Italia.

Război bulgărești. Ziarul bulgar „Utro” din Sofia ca răspuns la articolul publicat zilele trecute de „Viitorul” are un articol foarte vehement la adresa guvernului român.

Articolul încheie astfel:

„Guvernul român să se gândească că e periculos să se joace cineva cu focul și că dacă bulgarul are dragoste pentru cei ce-l ocrotesc, în schimb el ține atât de mult la pământul lui încât va sparge capul celui ce va cerca să i-l ia”.
Teribili bulgari.

Viitorul războiului mondial. Se anunță din Viena: Un autor necunoscut, care se ascunde sub pseudonimul „Octavian” a publicat acum de curând un volum, intitulat: „Marele imperiu habsburgic” în care se ocupă cu viitorul războiului mondial. Autorul susține că acest război va avea loc în anul 1918 când Turcia va fi încheiat alianță cu Bulgaria, iar România va fi ajuns cel mai puternic stat în Balcani. În Austro-Ungaria se va fi restabilit până la acea dată pacea cu naționalitățile. Chiar și la Budapesta vor exista universități române și germane.

Marele război va izbucni în urma unui proces monstru ce se va judeca la Stanislau și în care vor fi implicați mai mulți spioni ruși. Va fi un război mondial în care Austro-Ungaria, România, Turcia, Suedia, Norvegia, China și Japonia vor lupta împotriva Rusiei. Germania și Italia vor rămâne neutre, silind și pe Franța să păstreze neutralitatea. Austro-Ungaria va mobiliza 4 milioane soldați, iar România 18 divizii.

Războiul va începe la Sevastopol, unde flotele Austro-Ungariei, României și Turciei vor înfrânge flota rusă. Rusia va fi înfrântă și pe uscat, anume la Moghilev. Lupta decisivă se va da la Kiew, unde armata rusă va fi nimicită. Rușii vor avea 100.000 morți. Armistițiul se va încheia la 18 Iulie 1918. Rusia va pierde Basarabia, Polonia rusească și Ucraina.

Recordul unui dirigeabil militar german. După cum se telegrafiază din Friedrichshafen azi s'a făcut o probă de înălțime cu dirigeabilul L III, pe care s'au suit 17 matrozi aerieni și membrii comisiei. Sborul a ținut aproape 3 ore și s'a atins înălțimea de 3125 metri.

Incendiu în Moscova. După cum se telegrafiază din Moscova un mare foc a devastat întreg magazinul teatrului imperial. Paguba e de mai multe sute de mii. În același timp au ars 3 case și în suburbiul orașului, iar cu ceva mai târziu a ars în centrul orașului un restaurant.

Bădescu exclus din jockey-clubul maghiar. Jockey-Clubul din Budapesta l-a exclus din sânul său și de pe toate terenurile de emulație ale clubului pe cunoscutul sportsman român, Bădescu, pentru că acesta n'ar fi satisfăcut obligamentelor sale financiare. Excluderea a provocat mare senzație, jucând Bădescu ca proprietar de cai în timpul din urmă un mare rol la emulațiile de cai din Austro-Ungaria.

Erupția vulcanului Etna. După cutremurul catastrofal din săptămâna trecută, vulcanul Etna a început iarăși să se frământă. Alaltăieri a început să verse o mare cantitate de cenușă și pietriș peste localitățile din împrejurimi. Erupțiile sunt precedate de urzături subterane. S'a deschis un crater nou din care curge un râu mare de lavă, distrugând tot ce-i stă în cale. Poporul năpăstuit și de cutremur, se află în panică de nedescris.

Concursul sportiv din Orăștie. Primum următorul apel: Comitetul „Clubului sportiv ar-

delean” conform hotărârei luate la 12 Mai n. a. e. în ședința de organizație a concursului sportiv ce se va ține în Orăștie, roagă pe toți capii bisericii, bărbați fruntași ai vieții publice, și institutele de credit și economii românești din Ardeal, la cari s'au adresat cu apeluri, să binevoiască, până la 13 Mai n. a. e. a retrimite declarațiile alăturate apelurilor. La caz contrar îi considerăm ca și când ar fi primit rolurile onorifice pentru cari au fost rugați.

Apelăm la toți înțeleghătorii și iubitorii de sport, să doneze obiecte potrivite pentru premierea forțelor distinsse. Obiectele se trimit pe adresa clubului în Cluj (Kolozsvár, st. Király Nr. 18) iar acei, cari binevoiesc a dona o sumă în bani, cât de mică, să o trimită cu indicarea destinațiunii la institutul de credit și economii „Economul” Cluj. — Comitetul „Clubului sportiv ardelean”.

x În atențiunea bolnavilor! Balsamul Mittelmann pentru stomac încetează în scurtă vreme lipsa de apetit, înmuierea scaunului, durerile de cap, cărceii de stomac, arderea de stomac, apoi tot felul de boale de intestine, luând de 3-ori la zi, înainte de mâncare, câte-o lingură cafea. Prețul 2 coroane. Pregătește și expediază: Eugenia Mittelmann, farmacie la „Loul de aur” în Ugyvár, str. Nagyhíd-u. (Ml 1621)

AVIZ CĂTRE PUBLICUL ROMÂN. Cunosând multe lipsuri ale poporului nostru dela sate, am deschis în Budapesta un Birou de informații ca în felul acesta să stau în ajutorul publicului român în orl care afacere ce se ține de Budapesta.

Dau informații referitor la rugărilor înaintate ministerului ori Curiei. Urgitez rezolvarea lor și rog rezolvare favorabilă. Mijloacele împrumuturi lefține pe amortizare și vânzări de moșii și păduri.

Cine vrea să-și cumpere locomobile, motoare, moară, mașini de înblătit mânațe cu locomil, cu motor, cu cai ori cu mâna, mașini de sămănat grâu, de cosit grâu, ori iarbă, pentru adunarea fânului ori despozierea cucuruzului, pluguri etc să îmi scrie mie căci gratuit îl recomand fabricii de unde își poate cumpăra toate aceste pe rate și cu prețuri mai lefține ca la agenturii jidovești. Scopul meu este ca țărânul român să-și cumpere marfă bună din mâna primă și cu garanță mare. Să vă feriți de firme cari nu sunt fabrici. Să vă feriți de agenții jidovi căci vă înșeală.

Vă recomand o invenție nouă: o morișcă cu 2 petri și sită mânăță cu mâna care face 100 kg. făină la zi. Prețul e 320 cor. pe rate.

La dorință trimit gratuit planuri de mori și catalog ilustrat despre toate recvizitele economice.

Cu stimă:

L. OLARIU.

Budapest, II., Margit-körút 11.

Ne 2036—15

x Atragem atențiunea on. cetitorilor noștri asupra anunțului Dr. Lazar Popovici, Viena. Îndeosebi se recomandă stabilimentul acelor bolnavi, cari ar voi să facă cură la Viena, unde în cas de lipsă, pot consulta și somitățile facultății de medicină de acolo.

x Nadler és Dr. Schönfeld fabrică de oroloage pentru turnuri, Budapesta VIII, Prater 9. O recomandăm în atenția On. public cetitor. Această firmă, după cum suntem informați liferază cele mai perfecte oroloage pentru turnuri, cu preț redus bisericilor și comunelor. Trimite om de specialitate pentru luarea măsurilor necesare pe cheltuiala proprie. Ia garanție pentru oroloagele liferate. Lămuriri și catalog trimite gratuit celor ce se refer la acest anunț din ziarul nostru. (N 42)

x Am onoare a aduce la cunoștință m. st. Doamne, că au sosit pălăriile după cea mai nouă modă. Transformările le execut în timp de două ore. Cerând sprijinul binevoitor a m. st. Doamne, semnez cu stimă: Iulia Roman. Arad, Deák-Ferencz u. 2. (2089—5)

Cronica școlară.

Dela secția școlară a „Asociațiunii”. La 30 Iunie v. a. e. (13 Iulie n.) se va ține în Sibiu adunarea secției școlare a Asociațiunii. După începutul frumos făcut în anul trecut și după ce secția numără acum peste 120 de membrii, ordinari și corespondenți, se prevede că în acest an la adunare vor lua parte toți membrii ei, în scopul de a organiza, pe deoparte, în mod definitiv subsecțiile, iar pe de alta în scopul de a discuta mai multe chestiuni de actualitate însemnate.

Se vor organiza, anume, cu acest prilej, pe lângă subsecțiile profesorilor de liceu, de preparandii și de școli civile, organizate în anul trecut, și a) subsecția profesorilor seminariiali și a profesorilor de religie, b) subsecția învățătorilor și c) subsecția sportivă.

În ce privește ordinea de zi, aceasta s'a stabilit în mod provizor, deocamdată astfel:

Dimineața se va ține adunarea generală a secției. Se va citi raportul despre activitatea secției dela 2 Iulie 1913 până la 30 Iunie 1914, în special despre cele îndeplinite în chestiunea manualelor pentru școalele secundare. Apoi se vor discuta în general următoarele chestiuni:

1. Unificarea planului de învățământ în școlile noastre de aceeași categorie.
2. Unificarea terminologiei școlare.
3. Reforma învățământului secundar. (În ce formă am dori noi să se facă această reformă?)
4. Legătura dintre membrii corpului didactic primar și secundar.

După amiazi chestiunile acestea vor fi discutate de către singuraticile subsecții în ședințe deosebite.

Seara va urma o ședință comună, în care, pe baza hotărârilor subsecțiilor, se vor stabili concluziile de ordin general privitoare la aceste chestiuni.

Programul definitiv, în care se vor indica și referenții singuraticelor puncte se va comunica membrilor secției cu cel puțin două săptămâni înainte de adunare.

Pentru că chestiunile fixate mai sus să poată fi studiate amănunțit, prin aceasta sunt poftiți toți membrii ordinari și corespondenți ai secției școlare, să trimită în timpul cel mai scurt cu putință la adresa referentului secției, material menit a lămurii aceste chestiuni din toate laturile. Materialul acesta va fi transpus referenților singuraticelor chestiuni de sub p. 1—4.

Afară de chestiunile fixate se vor lua în program și alte subiecte, pe cari le vor anunța până la 10 (23) Iunie, diferiții membri ai secției. E de dorit să se anunțe cât mai multe subiecte, deoarece, după prevederile noastre, începând cu acest an ședințele secției școlare, se vor extinde pe mai multe zile. Probabil că afară de 30 Iunie se vor mai ține ședințe și la 2 Iulie (la 1/14 își țin ședința plenară secțiile științifice-literare!) eventual și după această zi, dacă se vor anunța destui disertanti. Sperăm ca, pe această cale să se poată înghieba o serie de conferințe care să poată lua caracterul unor cursuri sistematice.

Apelăm prin aceasta la toți membrii secției, ca să-și dea concursul la lucrările începute în această direcție.

Până la fixarea programului definitiv, nu se fac din partea biroului înștiințări decât pe această cale.

Sibiu, 25 Aprilie v. 1914.

I. F. Negruțiu,
prezident.

Dr. O. Ghiбу,
referent.

ECONOMIE.

Bursa de cereale din Budapesta.
(După 50 kgr.)

Grâu pe Mai	13.87
Grâu pe Octomvrie	12.22
Secară pe Octomvrie	9.83
Ovăs pe Octomvrie	8.11
Porumb pe Mai	7.27
Porumb pe Iulie	7.46

Redactor responsabil: Constantin Savu.

„KRISTÁLY”

FABRICĂ DE SPĂLAT CU ABURI

CLUJ (KOLOZSVÁR).

Pachetare gratuită.

La lucrări de peste 10

coroane, expediarea se

face franco. (Kl 1548—59)

Curățire și vopsire chimică de haine în orice culoare.

Călcare lucie de gulere. Comandele din provincă se execută repede.

ANUNȚ.

Bucuroul central al partidului N. R. caută un

scriitor

care are îndemânare și la mașina de scris.

Ofertele pe adresa:

Arad, str. Zrinyi 1/a. et. I.

Caut

un candidat de avocat

cu practică pe lângă aplicare momentană.

Dr. VASILE AVRAMESCU, avocat
Márlaradna.

A V I Z !

Aduc la cunoștință că mi-am mutat

cancelaria

pe strada **Luther-Márton nr. 1**, în casa
Dr. SUCIU, lângă tribunal.

Dr. George Crișan
advocat.

(Ci 2114)

Dr. Gheorghe Hotărănu

MEDIC-UNIV.

ordonează str. Batthyányi nr. 29.

Ho 2098

De vânzare

O casă cu o crâșmă bună cu
toate drepturile, într-o comună
românească. — Amănunte la ad-
ministrația acestui z'ar.

Ka 2100

Se arendează

în CHIȘINEU 270 holde

pământ arător și 100

holde pășunat, cu înce-

pere dela 10 Oct. 1914.

Informațiuni mai deta-

late se pot primi dela:

Mann & Schillinger

în CHIȘINEU. :: Nr. telef. 6.

Ma 2181

Cărți vechi

tipărite ori scrise cu mâna, bisericești ori lu-
mești, în orice limbă, chiar biblioteci întregi,
apoi gazete, cruci, țesături, icoane, bani vechi,
mărei postale și orice lucruri vechi

cumpără

cu bani gata, ori schimbă cu altele noi, ori
plătește în schimb abonamentul la gazete.

NICOLAE DANCIU

Karánsebes.

(Da 3120)

STABILIMENTUL DE HIDROTERAPIE

și cură fizică-dietetică al doctorului

LAZAR POPOVICI

WIENA, XIII (Hietzing) str. Eduard Klein nrul 33.

în imediata apropiere de parcul împă-
rătesc Schönbrunn. Po 2101

Prospecte și deslușiri gratis.

Park-sanatorium

BUDAPEST, VI, Aréna-út 84 b.

Városliget.

Desp. urologic, pentru suferinzi de boale de

rinichi — băsică

și postata. Le 2058

Bătăturile,

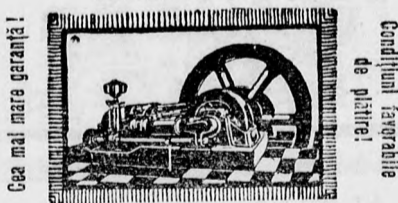
erorizarea pielii, er-
ciorii de pe mâni și din
față încețoșă în decurs
de 1 și dacă folosim
„CANNABIN”

Eu 297

1 sticlă 1 cor., francoză
1 coreană 40 fl., 3 sticle
franco 3 cor. De vânzare

la farmacia TÖRÖK, Budapesta, Király-u. 12 și la prepară-
tor: Dr. E. FLESCH, farmacia la „COROANĂ” în Győr.

Cele mai bune motoare!



RENUMITELE

MOTOARE DIESEL veritabile „Körting”

executate pentru a fi vertical și orizontal.

Motoare absorbitoare de gaz și benzină.

Garnituri de înblătit cu locomobile cu benzină și
ulei brut. — Automobile cu benzină.

Noutate surprinzătoare!

MOTOARE CU ULEIU BRUT

cu conduct eruo's.

Gellért Ignác és Tsa

BUDAPEST, V., Koháry-utca 4.

Cereți prospect gratis. (Ke 2123)

Ceasornice,
Bijuterii,
Gramofoane, Plăci.



Chiar și pentru
plătiri în rate.

Ceasornice „Strap”, dela 5 cor. în sus, inele-llere 80
fileri. Lunar noue recepții de plăci. Mare magazin de
articlii pentru sport și lampe electrice pentru buzunar!
Pentru ceasornicele și gramofoanele noi se dă garanție
de 10 ani, iar pentru reparație o garanție de 5 ani.
Atelier de reparare pentru ceasornice, bijuterii, gramo-
foane. Schimb de aur și argint sdrobot. Tóth
József, Cronometru și orologier artistic, Seghedin
(Szeged) Dugonics-tér Nr. 11. Numeroase scrisori de
recunoștință. Prețurent ilustrat gratis. Permanent nou-
tăți de plăci românești.

RĂMĂȘIȚE

DE STOFE

Le 1942

cari s'au aglomerat în magazinul meu, le
vând sub preț, cu o reducere colosală.
Aceste rămășițe de stofe sunt sufici-
ente pentru haine întregi p. bărbați,
pantaloni, paletioane, costume pentru
femel, jupoane etc.

Cereți mostre de rămășițe din stofe pentru
BĂRBAȚI și FEMEI.

și le veți primi gratis și franco dela:

KARL KASPER
fabrică de stofe INSBROK, 402.

FELICIAN PAPP

DENTIST DIPLOMAT

Șimleul-Silvaniei

(Szilágysomlyó),

Arany János-utca 1.



Execută coroane de aur și platină, șiruri com-
plete de dinți în cauciuc și celuloză, apoi dinți
artificiali fără de pod și cari nu se scot din gură,
foarte potriviți pentru a putea mânca pe ei și
cari înlocuiesc deplin dinții naturali. Vindecă
dinți și rădăcini bolnave, execută plombare de
rădăcini cu aur, platină, argint, porțelan și cu
cei mai noul dinți. Stelle cari pot fi schimbate,
și cari se potrivesc și la poduri cari nu se scot
din gură. Po 1802—15

Prima fabrică de trăsuri, cu instalațiuni
de mașini este a lui

Kovács István

Temesvár-Józsefváros, str. Fröbel nr. 58.

(Casa proprie).

fabricant de trăsuri și autocrosserie,
furnizorul postelor reg. ung. și melanzimelor mi-
litare. — Mare depozit permanent de toțfelul de
trăsuri și calese noul și folosite. — Atelier de
reparatură. — Atelier de făurărie, rotarie și de
lustruit. (Ko 1984)



Balsamul farmacistului A. THIERRY



e veritabil numai dacă are marca de scutire călugăria. Are efect excelent la boalaie organelor de respirație, tușă, înălbosare, răgușală, catar de gât, boala de plămâni, lipsă de apete, mistuire neregulată, boala holerice, influență, căreel în stomac, etc. etc.

12 sticle mici, sau 6 sticle mari, sau 1 sticlă mare pentru călătorie 6 cor. 60 fil.

Alifa Centifolia a farmacistului **A. THIERRY**

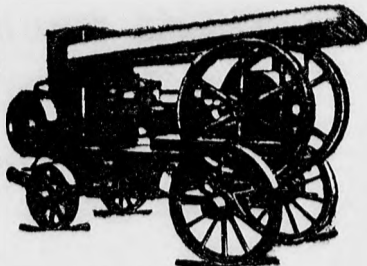
are efect excelent contra oricăror răni învechite din cancer, inflamații, aprinderi, carbunculuri, pentru îndepărtarea obiectelor străine, face de priasă operațiunile dureroase, împiedică înveninarea sângelui. 2 tegle 3 cor. 60 fil. trimițându-se banii înainte sau cu ramburs. — De vânzare în Budapesta la farmacia TÖRÖK I. proeum și în cele mai de seamă farmacii din țară. În cantități mari în drogheriile: Thal-mayer de Seltz, urmașii lui Koch-melester, Radanovits Testv. Unde nu se găsește să se ceară direct dela proprietarul: Ke 2030



A. THIERRY, farmacie la „Ingerul păzitor” Pregrada (lângă Rohitsch).

La comenzi mai mari se acordă rabat considerabil!

Fabrică de motoare cu gaz în Drežda soc. pe acții mai înainte Moritz Hille.



Cea mai veche și mai mare fabrică de motoare cu gaz în germania-centrală.

Agentură principală: **KALMÁR ERNŐ**, mașinist diplomat BUDAPEST, VI, Podmaniczky-u. 4. Telefon 22-76.

Motoare în orice mărime. — Motoare cu benzină, gaz, petrolu, oleiu brut, gaz terestru, Diessel și absorbitoare. Prospecte și trimiterea inginerului la fața locului gratis. (Ke 1592)

Pentru sezonul de Paști și Rusalii!

Recomand depozitul meu bogat asortat în PALĂRII de pălăi, de pale, panama, florentine ș. a. CHIPIURI de mătasă, ștola, șevlot și luster, ALBITURI, gulere, mansete și batiste, cravate, bretelo și lertele, UM-BRELE și plolare, PORTMONEIE și tabachere, GHETE în chevraux, chevrett și box, MĂNUȘI de pele, glace, sued și ată, colorii solide, în fazon modern și exclusiv fabricate de rangul prim ș. a. Borsallio, Ita, Hinkel, Cooperativa, Pichler, Bossi și Böhm, — Iess & Löwenstein — Lichtmann și Manhelm etc. desfacere în engros și detalii dela calitatea cea mai lăftimă până la cea mai lfină pe lângă prețuri moderate și strict lirate. Rog aprilulul onoratului public român în deprinderea mea, semnez

Cu deosebită stimă: [Ba 1918-15]

Joan Baliut „János”

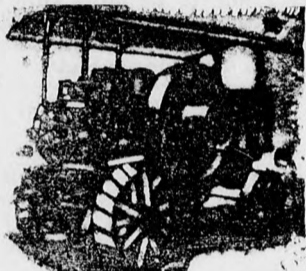
prăve de modă pentru domal și băleși Timișoara-Fabric. — (Platual orașului).

ANUNȚ.

APOTECA NOUĂ LA „SF. ILIE” DIN TIMIȘOARA-FABRIC, ÎN STR. RECAȘULUI, ÎN CASA COMUNEI BISERICESȚI, S'A DESCHIS ÎN 30 APRILIE.

Me 2105

Cele mai excelente și mai probate



Garnituri de îmblățit — automobile. Sdrobotoare de peatră — automobile. Firze și mașini de orepat, automobile. Motoare cu benzină, absorbitoare de gaz și cu oleiu brut. Instalațiuni pentru mori. Pluguri cu motor, cari se pot întrebuița și pentru îmblățit și pentru transportarea de greutateți. **Kellner ós Schanzer** BUDAPEST, Kálmán-utca nr. 3.

PENTRU CA SĂ CUMPĂRAȚI „PIANURI”



nu trebuie să mergeți la BUDAPESTA, la „TRISKA” se pot cumpăra cu prețuri favorabile. În localitate introduseră pe timp de un an o face gratis. În provință: expediază pianuri cu porto și pachetare gratis.

TRISKA J. CLUJ (KOLOZSVÁR), str. Bartha-Miklós nrul 14.

ADOLF ZIEGLER

PIETRAR Sibiu-Nagyszoban str. Sării 37.

Atrage atențiunea on. public din loc și provință asupra magazinului de **pietre mormântale** și atelierului de pietrărie.



Bogat asortiment de monumente mormântale de marmoră de Carrara, granit, sienit porfir, labrador etc. — Execut toifellul de lucrări de pietrărie și sculptură în piatră, după orice desen, precum și monumente mormântale, s. Treime, cruci pe lângă drum și lucrări de piatră pentru clădiri, în stilul cel mai frumos și modern. Renovarea și aurirea monumentelor vechi mormântale se execută prompt și lăftin. — Prospecte și desenuri la dorință trimet gratis și franco. Zi 1841



Premiat cu medalia cea mare la expoziția milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoaria de clopote. — Fabrica de scaune de fier pentru clopote alui

Fiul lui Antoniu Novotny, Timișoara-Fabric.

Se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, precum la turnarea de nouă a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe garanție de mai mulți ani, provăzute cu ajustări de fier bătut, construite spre a le întoarce în ușurință în ori-ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lăture fiind astfel scutite de crepare. — Sunt recomandate cu deosebire CLOPOTELE GĂURITE, de dănsul inventate și premiate în mai multe rânduri, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu zăuri ca figura S și an un ton mai intensiv, mai adânc, mai lămpede, mai plăcut și cu vibrare mai voluminoasă decât cele de sistem vechiu, astfel că un clopot patentat de 327 kg. este egal în ton cu un clopot de 461 kilograme patentat după sistemul vechiu. — Se mai recomandă spre facerea scaunelor de fier bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu ajustare de fier bătut — ca și spre turnarea de toace de metal. — Prețuri-curente lustrate trimet gratuit.



IN ATENȚIUNEA CĂLȚUNARILOR!

Cele mai frumoase și mai bune fețe pentru ghete și pentru cisme și achizite pentru ghete mai bine și mai ieftin se pot procura dela:



Dacă dorești să ai ghete bune și comode dar și elegante, pe lângă prețuri foarte moderate, atunci să te adresezi cu încredere firmei:

WEIDNER JAKAB, fabrică de fețe pentru ghete — călțunar pentru domni și p. femei
Lugoj, str. Széchenyi. :: Telefon: 87. :: Prețurent gratis.



Pictură pe sticlă și atelier mozaic

pentru biserici și alte feluri de clădiri.
Adjustare cu sticlă decorativă în stil ANTIC și MODERN în cadru de ARAMĂ și PLUMB, cu prețuri convenabile execută

RUHR és SPITZ
Budapest, VIII., Liliom-u. 28 sz.

Proiecte și prospecte gratis.
(Ru 1929—60).

Cel mai vechiu magazin și atelier de reparaturi în ARAD, de biciclete, mașini de cusut și gramafone.



Declar în modul cel mai hotărât, că Bicicletele „Original Victoria” și „Pueh” precum și mașinile de cusut „Pfaff” sunt de vânzare exclusiv numai la mine.

HAMMER VILMOS
ARAD, Szabadság-tér nr. 5/6.
Timișoara—Ioșefin (Temesvár—Iószefváros) Hunyadi ut nr. 14.

Vânzare exclusivă de mașini și plăci Pahté, gramafone „COLUMBIA” și originale și cele mai noi plăci românești.

Mare atelier special de reparaturi.
Mașini de cusut „SINGER” cu prețuri foarte ieftine.

STEFAN REGEL

măestru faur

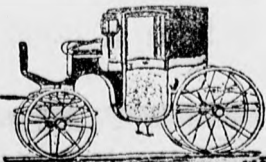
Lugoj, Str. Buziașului Nr. 30. (Casa proprie)

Ofer on. public bogatul meu magazin de totfelul de birje, drocare și totfelul de trăsuri țărănești.

CATALOG ilustrat se trimite gratis și franco.

(Re 1985)

Prețuri ieftine.



Lucrările de faur, reparările trăsurilor și alte lucrări în această branșă se execută în mod artistic.

MENZEL K. C.

fabrică de plăci pentru acoperit, — ciment de lemn, — asfalt și plăci de izolare POZSONY.

Birou în Budapesta: VII., Erzsébet-körút nr. 13.
Reprezentant: **SÁNDOR ARNOLD.**

Inf. 1696 POZSONY.

Decorat cu 25 dipl. SZOMBATHELY.

Telefon „József” 41-01.

Placă ancorată brev. e cel mai bun material de izolare al secolului. — Execuție de pardosire cu asfalt. acoperire și izolare.

„Ruganit”, placă de piele pentru acoperit fără miros.

Execută totfelul de lucrări de asfaltare, acoperire, izolare etc. cu specialitate. (E 2029)



Puștile de vânat Mannlicher Schönauer sunt incontestabil cele mai bune puști cu repetiție.

K. 225. s'a atins cele mai mari pretențiuni cu Munițiune 1912. Incărcătură mai puternică. — Praf de pușcă numărul III.

Se poate comanda dela reprezentanța generală pentru Austro-Ungaria:

JOH. SPRINGERS ERBEN
k. u. k. Kammerlieferanten, WIEN, I., Graben 10.
E 2078

Arad Ipar- és Népbank.

Ékszer-zálogosztály.

Árverési hirdetés.

1914. május hó 19-én délelőtt 9 órakor az Aradi Ipar- és Népbank zálogosztályában a következő számú és 1914. március hó végéig lejárt ékszer, arany- és ezüst-tárgyak alapszabályunk 46. §-a értelmében a legtöbbet ígérőnek azonnali készpénzfizetés mellett fognak elárvereztetni, u. m.:

12952	13282	14662	15044	15107	15398	15470	15537
15904	15952	15962	16014	16176	16505	16530	16618
16671	16672	16867	16889	17026	17086	17136	17271
17364	17520	17858	18202	18364	18894	19044	19085
19527	19536	19664	19668	19797	20073	20243	20807
20541	20614	20652	20663	20709	20816	20952	20981
20995	21032	21055	21414	21429	21523	21688	21752
21864	21892	21993	3 10	20	538 540	707 797	832
986	997	1010	1016	1174	1320	1394	1401
1603	1986	2038	2060	2065	2131	2364	2406
2475	2497	2503	2515	2518	2520	2521	2570
2796	2864	2927	3054	3184	3435	3548	3636
3942	3964	3995	4060	4075	4159	4207	4286
4439	4794	4856	4912	4963	4977	5099	5341
5703	5715	5732	5759	5771	5804	5822	5885
5913	5914	5939	5941	5943	5947	5950	5955
6151	6355	6419	6472	6496	6505	6514	6519
6610	6636	6670	6674	6705	6715	6811	6845
6956	6966	6972	7040	7054	7079	7083	7102
7241	7259	7277	7384	7584	7591	7610	7703
7852	7860	7895	7930	7956	8027	8055	8069
							8073 és 8096

mely árveréshez a venni szándékozók ezennel tisztelettel meghivatnak.

ARAD, 1914. április hó 25-én.

Az Igazgatóság.

A 2113



Alife „Măgnás” p. față:

singurul mijloc cosmetic nevătă-mător, contra sgrăbunțelor, des-poierii pielii, petelor din față, cre-pării pielii, roșeață și contra tu-turor boalelor de piele. După in-trebuințarea unei singure togle dispar săbăriturile feței. Prețul 1 legie 1 cor. 50 fl. Pudră „Măgnás” (în 8 culori) 1 cutie 1 cor. 50 fl. Săpun „Măgnás” 1 cor. 20 fl.

Cosmetic „Măgnás” pentru mâni:

foarte folositor pentru catifelarea mânilor roșii, degerate, crapate, aspre și sărate. E de prisos a se mai întrebuința glicerina și ve-selin, deoarece efectul cosmeticului „Măgnás” e sigur și acest cos-metic poate fi întrebuințat și ziua. — Prețul 90 fl.

„Asăpertussin”:

mijloc excelent contra tusei și răgușelii, respirației grele, cataru-lui, tusei măgărești la copil. — Prețul 1 cor. 50 fl.

Spirit „Prima”:

mijloc excelent contra reumei și podagrei, durerii de cap și de dinți. După 1—2 întrebuințări are efect sigur. — Prețul 1 sticle mari 1.50 fl.

Spirit „Cappilloform”:

singurul mijloc excelent contra căderii părului. — Prețul 1 cor. 50 fl.

„Dentoform” apă pentru gură:

cel mai bun mijloc contra mirosului rău de gură și pentru impe-decarea stricărei dinților. — Prețul 1 cor. 50 fl.

Balsam de Ardeal pentru stomac:

mijloc excelent contra durerilor de stomac, lipsei de apetit, incinerii osanului, stomacului stricat și boalelor de stomac. — Prețul 1.50 fl.

Vopșilor pentru păr:

în colorarea neagră, întenească și brună deschisă, mijloc excelent și durabil, nu murdărește albiturile de păr. — Prețul 5 cor.

Regenerator pentru păr:

redă părului căruț colorarea originală. — Prețul 1 cor. 20 fl.

Contra cămășii de porci:

precum și în contra tuturor boalelor porcilor, cel mai excelent medicament, recomandat de către medici, este praful de Ardeal pentru porci. — Prețul unei cutii mari 1 cor., o cutie mică 50 fl. O singură întrebuințare a prafului de Ardeal pentru gălăie facețoază porcii gălăii. — Prețul 1 cor.

Hypnotice:

singurul mijloc sigur și probat contra nervozității și a insomniei. Prețul 3 cor. — Toate medicamentele mai sus amintite se află de vânzare și se pot comanda numai la farmacia lui

KELEMEN SÁNDOR ZILAH. Vă păștiți de înalta!

INTREPRINDERE TEHNICĂ ȘI DE LUMINAȚIE

Arad, Woltzer János, palatul Minorităților.

Telefon 35.

Telefon 35

Instalațiuni electrice cu prețuri foarte convenabile

Oferim on. public candelabre elegante cu prețuri moderate Ținem la dispoziție prețurentul original al celor mai de seamă fabrici de candelabre. Executăm totfelul de transformări de candelabre, cea-ce aducem la cunoștință mai ales acelor ce-și schimbă locuința. Telefoane de casă, instalațiuni de sonerii electrice pentru camere, aranjamente și reparări; lampe electrice pentru busunar, ciucuri și prisme de sticlă; totfelul de articli și instrumente de luminație.

Cu deosebită stimă:

INTREPRINDERE TEHNICĂ ȘI DE LUMINAȚIE

HOFFMANN és Társai, în ARAD.

Institut de asigurare ardelen

„TRANSSYLVANIA” SIBIU, str. Cisnădiei 1-5

Edificiile proprii.

Asigurări împotriva focului,

pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile, etc. pe lângă premii recunoscute de cele mai favorabile condiții.

(En 223-22)

Asigurări asupra vieții

(pentru învățători și preoți români gr.-or. și gr.-cat. dela așezămintele confesionale cu avantajii deosebite), pe cazul morții și cu termen fix, cu plătire simplă sau după a capitalului, asigurări de pensune și de participare la câștig, asigurări de zestre (copii), pentru serviciul militar, asigurări pe spese de înmormântare.

Asigurări de accidente corporale,

contra infracției (furt prin spargere), și alte nenorociri întâmplătoare.

Asigurări contra grindinei (de piatră). Asigurări de pagubă la apaducte

Sumele plătite pentru pagube de foc până la sfîșitul anului 1913.	fl.	5.635.328 12
Capitale asigurate pe viață achitate .	fl.	5.755.858 27
Starea asigurărilor cu sfîșitul anului 1913	(foc	144.436.368 --
	(viață	12.067.702 --
Fonduri de întemeiere și de rezervă	fl.	2.696.456 --

Prospecte în combinațiile cele mai variate se trimis și se dau gratuit orice informații în birourile direcțiunii, str. Cisnădiei nr. 5, la agentura principală în Arad, Brașov și Cluj precum și la toate agenturile locale.

Persoane versate în acuziții, cari au legături bune, se primesc în serviciul Institutului cu condiții favorabile.